

ΕΤΟΣ Α'. ΤΕΥΧ. ΙΑ'. ΕΝ ΜΥΤΙΑΗΝΗ. 29 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1880.

Ἄλλ' ἔστι χαλεπὸν λέγειν περὶ ὅτουσιν
μαθήματος, ὡς οὐ χρή μανθάνειν· πάντα
γάρ ἐπίσασθαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. Πλά-
των Λάχ. 182. Ε.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΒΑΔΔΙΓΚΤΩΝΟΣ.

Ὁ Βάδδικων (William Henry Waddington), διάσημος ἀρχαιολόγος καὶ πολιτικός τῆς Γαλλίας, γεννηθεὶς ἐν Παρισίῳ τῷ 1826 ἐκ γονέων Ἀγγλων, ἐσπούδασεν ἐν Κανταβριγία Φιλολογίαν καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπέκτησε τὸ δικαίωμα τοῦ Γάλλου πολίτου. Τὴν ἀργίαν, τὴν ὁποίαν παρείχεν αὐτῷ ἡ εὐτυχὴς οἰκονομικὴ τοῦ θέσις, μετεχειρίσθη εἰς νομισματικὰς καὶ ἐπιγραφικὰς μελέτας. Τὴν πρώτην ἐπιστημονικὴν περιήγησιν, τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησε τῷ 1850, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀπεθησαύρισε πλοῦτον γνῶσεων, περιέγραψεν εἰς τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ τὸ ἐπιγρα-

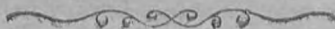
φόμενον Voyage en Asie mineure au point de vue numismatique, και τυχόν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ βραβείου. Μετὰ δευτέραν περιήγησιν ἐξέδωκε τὸ πολυθρύλητον διάταγμα (edictum) τοῦ Διοκλητιανοῦ περὶ τῶν τιμῶν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων μὲ νέα λείψανα και σοφὸν ὑπόμνημα. Ἄφοῦ δ'

ΒΑΔΔΙΓΚΤΩΝ.

ἀπέθανεν ὁ Λεβᾶς (Lebas) ἐξηκολούθησε μετὰ τοῦ Foucar τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀρχαιολογικῆς αὐτοῦ περιηγήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα και μικρὰν Ἀσίαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέδωκε χωριστὰ τὸ σύγγραμμα τὸ ἐπιγραφόμενον Melanges de Numismatique (1862—67) και τὸ Inscriptions Grecques et Latines de Syrie (1870). Ἄπο δὲ τοῦ 1865 διατελῶν μέλος τῆς Ἀκαδημίας
 Δημοσία Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης

ἐξελέγη τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1871 ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν ἔθνικὴν συνέλευσιν, ὅπου ἀπέκλινε πρὸ τὸ κέντρον τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος. Ἄν καὶ ἦτο ὀπαδὸς τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας, ἐκηρύχθη ὁμως ὑπὲρ τῆς συντηρητικῆς δημοκρατίας ὑπὸ τὸν Θιέρσον. Τῷ 1876 ἐξέλεξεν αὐτὸν Γερουσιαστὴν ὁ νομὸς τοῦ Aisne. Ἄφου δ' ἅπαξ καὶ ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας (ἀπὸ τῆς 19—24 Μαΐου τοῦ 1873) εἰς τὸ τελευταῖον ὑπουργεῖον ἐχρημάτισεν ὑπουργὸς τῆς παιδείας ὑπὸ τὸν Δυφῶρ καὶ I. Σίμωνα, ἤρχισε τὴν ἐπὶ τὸ φιλελευθερώτερον μεταβῆθμισιν τῆς διδασκαλίας καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν εἰς αὐτὴν δικαιωμάτων τοῦ κλήρου. Πρὶν ὁμως διενεργήσῃ τι παρητήθη τοῦ ὑπουργείου διὰ τὸ κατὰ τὴν 16 Μαΐου 1877 κληρικὸν πολιτικὸν πραξικόπημα. Μετὰ τὴν ἀποκατάσχασιν τῆς κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως τῇ 13 Δεκεμβρίου 1877 ἔγεινεν εἰς τὸ νέον ὑπουργεῖον τοῦ Δυφῶρ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἀντεπροσώπευσεν ὡς τοιοῦτος τὴν Γαλλίαν εἰς τὸ Βερολίνοιον συνέδριον. Ἄφου δὲ τῇ 30 Ἰανουαρίου 1879 παρητήθη ὁ στρατάρχης Μακμαὼν τῆς προεδρείας καὶ διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν ὁ Ἰούλιος Γρεβῦς, ἔγινε πρωθυπουργὸς καὶ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, καὶ διέμεινεν ὡς τοιοῦτος σχεδὸν ὀλόκληρον ἔτος, μεθ' ὃ ἐβιάσθη δι' ἐσωτερικά τινα ζητήματα νὰ δώσῃ τὴν παραίτησίν του.

ΠΕΡΙ ΑΠΛΑΝΩΝ ΑΣΤΕΡΩΝ.

Τὸ ἡμέτερον γαλαξιακὸν σύστημα, τὸ σμικρότατον τοῦ-
του διάστημα ἀπέναντι τοῦ Συστήματος τοῦ Κόσμου (Γεῦχ.
Γ'. Σελ. 100), εἶνε ἀπέραντον παραβαλλόμενον πρὸς τὴν
ἡμετέραν σμικρότητα καὶ ἀπέραντος ἀπόστασις ἀποχωρίζει
ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἀστέρων αὐτοῦ· οὐχ' ἦττον ὑπέριμετρον εἶνε
τὸ μέγεθος τῶν ἀστέρων, ζωηρὸν δὲ καὶ λαμπρότατον τὸ
φῶς αὐτῶν, ὥστε ὁ ἥλιος, ὁ 1400000 φορὰς ὀγκωδέστε-
ρος τῆς Γῆς, ἀπομακρυνόμενος εἰς τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀπόστα-
σιν τοῦ Σειρίου, ἤθελεν εἶσθαι σχεδὸν ἀόρατος.

Οἱ λαμπρότεροι ἀστέρες, ἂν οὐχὶ ἴσως οἱ μεγαλείτεροι,
ὀνομάζοντα: ἀστέρες πρώτου μεγέθους· οὗτοι εἶνε κατὰ τά-
ξιν τῆς λαμπρότητος αὐτῶν ὁ Σείριος, ὁ Ἄρκτουρος, ἡ
Αἰξ, ὁ Βέγας καὶ ὁ Aldebaran ἡ ὀφθαλμὸς τοῦ Ταύρου.
Διακρίνουσι δὲ καὶ ἀστέρας δευτέρου, τρίτου, τετάρτου καὶ
πέμπτου μεγέθους· οἱ ἕκτου καὶ κατωτέρου μεγέθους ὄρων-
ται μόνον διὰ τηλεσκοπίου.

Προσέτι μεταξὺ τῶν ἀστέρων διακρίνουσὶ τινὰς καὶ ἀπο-
καλοῦσι προσωρινούς, μεταβλητοὺς ἢ περιοδικούς, καὶ δι-
πλοῦς ἢ τριπλοῦς.

Ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰῶνων ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις
ἀπέδειξαν, ὅτι ἀστέρες τινὲς ἠφανίζοντο αἴφνης, ἢ τοῦ φω-
τὸς αὐτῶν ἐλαττουμένου βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως ἠ-
φανίζοντο μετὰ πολὺν ἢ ὀλίγον καιρὸν τῆς ἐμφανισέως
των, καὶ ἄλλοι πάλιν τέως ἄγνωστοι ἐπαρουσιάζοντο αἴ-
φνης ἐν τῷ οὐρανῷ πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τῶν ἀστρονό-
μων. Κατὰ τὸ 12ῶ ἔτος π. Χ., ἐποχὴν τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον
ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἀλλοιώσεως τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους,
λαμπρότατος ἀστήρ ἠφανίσθη διὰ μιᾶς χωρὶς νὰ δυνηθῶσι
νὰ προσδιορίσωσι τὴν αἰτίαν τοιοῦτου φαινομένου. Κατὰ δὲ

τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνεφανίσθη ἐν τῷ οὐρανῷ εἰς νέος ἀστήρ λαμπροτάτου φωτός ἐκ τῶν λεγομένων τούτων προσωρινῶν ἀστέρων. Ὡσαύτως ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου 389 μ. Χ. ἄγνωστος ἀστήρ ἐπαρουσιάσθη ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Ἄετος καὶ ἠφανίσθη μετὰ τρεῖς ἐβδομάδας. Ἄλλ' ὁ μᾶλλον ἀξιοσημείωτος ἦτον ὁ ἐπὶ τοῦ Πάπα Γρηγορίου ΙΓ' κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1572 ἐφανίσθει, τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ἀνθρωποκτονίαν τῆς παραμονῆς τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου· εἶχε δὲ τὸ χρῶμα κατ' ἀρχὰς λευκόν, ἔπειτα κιτρινωπὸν, ἐρυθρωπὸν, καὶ τέλος μόλυβδοῦν. Τοιοῦτος ἀστήρ ἐφάνη καὶ κατὰ τὸ 1604 καὶ κατὰ τὸ 1848.

Ἡ ἐπιστήμη ἀδυνατεῖ μέχρι τοῦδε νὰ δώσει ἐξήγησιν τῆς προσωρινῆς ἐφανίσεως τῶν ἀστέρων τούτων.

Οἱ μεταβλητοὶ ἢ περιοδικοὶ ἀστέρες παρουσιάζουσι ἐλαττώσεις καὶ αὐξήσεις τοῦ φωτός αὐτῶν κατὰ περιόδους μικρὰς ἡμερῶν τινῶν ἢ καὶ μεγάλας μέχρι 18 ἐτῶν. Οὗτοι βαθμηδὸν σμικρύνονται, ὥστε καταντῶσιν ἐπὶ τινα χρόνον ἀόρατοι, ἔπειτα ἀναφαίνονται πάλιν, καὶ βαθμηδὸν ἀναλαμβάνουσι τὴν προτέραν αὐτῶν λαμπρότητα, καὶ πάλιν ἀφανίζονται ἐκ νέου καὶ οὕτω καθεξῆς.

Πολλαχῶς ἐζήτησαν νὰ ἐξηγήσωσι τὴν διαδοχικὴν ἐλάττωσιν καὶ αὐξήσιν τοῦ φωτός τῶν ἀστέρων τούτων. Ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι μετὰ τὸν ἀστέρα καὶ τῆς Γῆς διέρχεται πλανήτης τις ἀνήκων εἰς τὸ σύστημα αὐτοῦ τοῦ ἀστέρος, καὶ ἀποκρύπτει ἀφ' ἡμῶν τὸ φῶς αὐτοῦ· ἄλλοι ὅτι ὑπάρχουσιν ἐπὶ μέρος τινὸς τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀστέρος μεγάλαι κηλίδες, ἀναφαινόμεναι καὶ ἀφανιζόμεναι κατὰ συνέπειαν τῆς περὶ τὸν ἄξονα περιστροφῆς αὐτοῦ· καὶ ἄλλοι ὅτι οἱ ἀστέρες οὗτοι ἔχουσι σχῆμα φακοῦ, παρουσιάζοντες ἕνεκα τῆς περὶ τὸν ἄξονα περιστροφῆς ἄλλοτε τὴν σφαιρικὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἄλλοτε τὴν κόψιν. Ἡ πρώτη περατήρησις τοιοῦτου ἀστέρος χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1596, ἕκτοτε δὲ μέ-

Χρι τῆς σήμερον παρετηρήθησαν ἕτεροι 15 τοιοῦτοι ἀστέρες.

Ἀστέρες διπλοὶ ἢ τριπλοὶ εἶνε συστήματα δύο ἢ τριῶν ἀστέρων πολὺ πλησίον ἀλλήλοις κειμένων. Ὑπάρχουσι δὲ τινὰ αὐτῶν τῶν συστημάτων, εἰς ἃ παρετήρησαν, ὅτι μικρότεροι ἀστέρες περιστρέφονται περὶ τοὺς μεγαλειτέρους.

Ἀνέκαθεν οἱ Χαλδαῖοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἔδωσαν προσοχὴν εἰς τὰ σχήματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσιν πολλοὶ ὁμοῦ ἀστέρες· πρῶτος ὁμῶς Ἰππαρχος ὁ Νικαεὺς ἔκαμε τακτικὴν διαίρεσιν τῶν πρώτων 48 ἀστερισμῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνῆλθε σήμερον μέχρι τῶν 108.

Γνωστὸς τοῖς πᾶσιν ὁ ἀστερισμὸς μεγάλη Ἄρκτος, ἣ κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους ἡ ἄμαξα τοῦ Δαβίδ, ἢ κατὰ τοὺς Ῥωμαίους οἱ ἑπτὰ συνεζευγμένοι βόες, ὅχι μακρὰν τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἡ μικρὰ Ἄρκτος, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ὑπάρχει ὁ πολικὸς ἀστήρ.

Πέραν τοῦ πολικοῦ ἀστέρος βλέπομεν τὸν Κηφέα καὶ τὴν Κασσιόπειαν ἢ τὸν Θρόνον.

Κατὰ τὴν προεκβολὴν τῆς οὐρᾶς τῆς μεγάλης ἄρκτου διακρίνομεν τὸν Βοώτην μετὰ τοῦ ὠραίου αὐτοῦ ἀστέρος τοῦ Ἄρκτουρου.

Μεταξὺ τῆς μεγάλης καὶ μικρᾶς Ἄρκτου ἄρχεται ὁ Δράκων, ὅστις περιέρχεται τὴν μικρὰν καὶ ἔπειτα στρέφεται ἀπομακρύνων ἀπ' αὐτῆς τὴν κεφαλὴν του.

Πρὸς τὰ νοτιοανατολικά τῆς κεφαλῆς τοῦ Δράκοντος εἶνε ἡ Λύρα μετὰ τοῦ λαμπροῦ αὐτῆς ἀστέρος, τοῦ Βέγα (ἐκ τοῦ Λυρικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἰσπανίας Vega).

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Βέγα εἶνε ὁ Κύκνος.

Πέραν τῆς Κασσιόπειας βλέπομεν τὸν Πήγασον, τὴν Ἄνδρομέδαν καὶ τὸν Περσέα μετὰ τοῦ ἀστέρος αὐτοῦ, Algool ἢ κεφαλῆς τῆς Μεδοῦσης.

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Περσέως διακρίνομεν τὸν Ἡνίοχον μετὰ τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ ἀστέρος, τῆς Αἰγός.

Μεσημβρινωῶς τοῦ Κύκνου εἶνε ὁ Ἄετός, τοῦ ὁποίου ἡ

κεφάλῃ σχημάτιζεται ὑπὸ ἱκανῶς λαμπροῦ ἀστέρος τοῦ Altair.

Πρὸς μεσημβρίαν τῶν ζωδίων Ταύρου καὶ Διδύμων (περὶ ὧν θέλομεν ὀμιλήσει κατωτέρω) ὑπάρχει ὁ Ὠρίων.

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ὠρίωνος εἶναι ὁ μέγας Κύων μετὰ τοῦ λαμπροτάτου πέντων τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, τοῦ Σειρίου.

Ὁ Σείριος (ἦτοι καυστικός) ἀνήκων εἰς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ μεγάλου Κυνός, ὠνομάσθη οὕτως ὑπὸ τῶν ἀρχαίων διότι ὁ ἀστερισμὸς οὗτος, ἐπομένως καὶ ὁ Σείριος, ἀνατέλλων καὶ δύων συγχρόνως μετὰ τοῦ ἡλίου, καὶ εὗρισκόμενος ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ἐν καιρῷ ἡμέρας, καὶ τοῦτο καθ' ἣν ἐποχὴν γίνονται οἱ μεγάλοι καύσωνες, ἦτοι ἀπὸ 10 Ἰουλίου μέχρι 12 Αὐγούστου, ἐνομιζέτο, ὅτι συμβάλλει καὶ οὗτος εἰς τὴν αὐξησιν τῆς φυσικῆς θερμοκρασίας, διὸ καὶ οἱ μεγάλοι καύσωνες ὠνομάζοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ κυνικὰ καύμματα. Σήμερον ὅμως ἡ σύγχρονος αὕτη μετὰ τοῦ ἡλίου ἀνατολὴ καὶ δύσις τοῦ μεγάλου Κυνός γίνεται ἓνα μῆνα πρότερον, ὥστε δὲν συμπίπτει μὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου καύσονος.

Συντόμως διελθόντες ἀστερισμοὺς τινας, μεταβαίνομεν εἰς τὰ Ζώδια. Οἱ δώδεκα οὗτοι ἀστερισμοὶ ἀντίκεινται εἰς τὴν τροχίαν τῆς Γῆς, καὶ ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων μετὰ τινος συμμετρίας, ὥστε ἡ Γῆ περιφερομένη περὶ τὸν ἥλιον διέρχεται διαδοχικῶς ἀνὰ ἓν ζώδιον κατὰ μῆνα, ὁπότε ἡμεῖς ἀπὸ τῆς Γῆς βλέπομεν τὸν ἥλιον ἀντικείμενον διαδοχικῶς εἰς τὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα ζώδια.

Τὰ ζώδια λοιπὸν, εἰς ἃ ὁ ἥλιος ἀντίκειται κατὰ τὸ ἔαρ, εἶνε ἄ. ὁ Κριός, β'. ὁ Ταῦρος, τοῦ ὁποίου ὁ μὲν εἰς ὀφθαλμὸς σχημάτιζεται ὑπὸ τοῦ λαμπροῦ ἀστέρος Aldebaran, τὸ δὲ μέτωπον ὑπὸ τῶν Ἰάδων καὶ ἡ ῥάχη ὑπὸ τῶν Πλειάδων καὶ γ'. οἱ Δίδυμοι Κάστωρ καὶ Ἡολυδεύκης.

Τὰ ζώδια, εἰς ἃ ὁ ἥλιος ἀντίκειται ἐν καιρῷ θέρος, εἶνε

α. ὁ Καρκίνος, β'. ὁ Λέων, τοῦ ὁποίου λαμπρότεροι ἀστέρες εἶνε ἡ Καρδία καὶ ἡ Οὐρά, καὶ γ'. ἡ Παρθένος κεκοσμημένη μὲ τὸν ὠραῖον ἀστέρα τοῦ Στάχους.

Εἰς ἃ δὲ ὁ ἥλιος ἀντίκειται κατὰ τὸ φθινόπωρον ζῶδια εἶνε α. ὁ Ζυγὸς, β'. ὁ Σκορπίος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ἀντάρη (ἐκ τοῦ Antar ἡγεμόνος καὶ ποιητοῦ Ἀραβος), καὶ γ'. ὁ Τοξότης.

Καὶ τέλος τοῦ χειμῶνος ζῶδια εἶνε α. ὁ Αἰγόκερως, β'. ὁ Ἵδροχόος καὶ γ'. οἱ ἰχθύες.

Ἐνταῦθα σημειοῦμεν α. ὅτι πρὸς εὐκλωτέραν ἀπομνημόνευσιν τῶν Ζωδίων, ἐρρύθμισαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς δύο λατινικοὺς στίχους.

Sunt aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.

β'. ὅτι καὶ ἐν τῇ Σανσκριτικῇ γλῶσση τὰ ζῶδια ὀνομάζονται διὰ τῶν αὐτῶν ὀνομάτων, ἐκτὸς ἑνός· οἷον Mécha (κρίος), Vricha (Ταῦρος), Mithouna (Δίδυμοι), Karkata (καρκίνος), Linha (Λέων), Kanya (Παρθένος), Toulā (Ζυγός), Vristchika (Σκορπίος), Dahnou (Τοξότης), Makara (θαλάσσιον θηρίον, δὲν ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ ὄνομα Αἰγόκερως), Koumbha (Ἵδροχόος), καὶ Mina (Ἰχθύες). γ'. ὅτι σήμερον ἡ Γῆ, ἐπομένως καὶ ὁ ἥλιος, δὲν ἀντίκειται εἰς τὰ αὐτὰ ζῶδια κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ ἔτους, καθ' ὃν καὶ πρὸ 2000 ἐτῶν ἕνεκα τῆς γνωστῆς τῶν ἡμερῶν ὀπισθοπορῆσεως, ἥτις προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἐν τῇ περὶ τὸν ἥλιον περιστροφῇ τῆς Γῆς ὁ ἄξων αὐτῆς ὑπόκειται κατ' ἔτος εἰς μικροτάτην καὶ ἀσήμαντον ἀπόκλισιν, ἥτοι τοῦ μέσου τοῦ ἄξονος σημείου σταθεροῦ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ἐμμένοντος ὡς ὑπομοχλίου, οἱ δύο οὕτως εἰπεῖν βραχίονες αὐτοῦ μεταβάλλουσι κατ' ἔτος διεύθυνσιν ἀνεπαίσθητον σχεδόν, ὥς εἰ προεκβολαὶ αὐτῶν περιγράφουσιν ἐν διαστήματι 26000 ἐτ. 2 χωρὶς ἐν τῷ χώρῳ ἀντικορύφους ἐπιφανείας, ὧν κορυφαί εἶνε τὸ ῥηθὲν μέσον σημεῖον τοῦ ἄξονος, ἄξων αὐτῶν ὁ ἄξων τῆς

ἐκλειπτικῆς, καὶ γεννήτρια αὐτῶν ὁ ἄξων τῆς Γῆς. Μεταβαλλομένης δὲ τῆς διευθύνσεως τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς, μεταβάλλεται ἐν τῷ χώρῳ καὶ ἡ θέσις τοῦ ἰσημερινοῦ, καθέτου ὄντος ἐπὶ τοῦ ἄξονος, καὶ οὕτως ὁ ἰσημερινὸς τέμνει κατ' ἔτος τὴν ἐκλειπτικὴν εἰς διάφορα σημεῖα ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, ἐξ οὗ ἡ ὀπισθοπόρησις τῶν ἰσημεριῶν. Οὕτω λοιπὸν ὁ ἰσημερινὸς τέμνει κατὰ σειρὰν ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἐκλειπτικῆς ἐντὸς περιόδου ἐξ 26000 χιλιάδων ἔτων συνισταμένης, ἣτις καλεῖται ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων μέγα ἔτος. καὶ δ'. ὅτι τὰ ἀπὸ τοῦ αἰ ἀρχόμενα ὀνόματα τῶν ἀστέρων εἶνε ἀραβικῆς καταγωγῆς.

*Ἡ ἀρχὴ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀστερισμῶν ἐν γένει συνδέεται μετὰ τῆς κλιματολογίας, Ἱστορίας καὶ Μυθολογίας τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἰδίως τὰ ὀνόματα τῶν ζώδιων φαίνεται ὅτι ἐπενοήθησαν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, διότι αὐτοῖς ἐνόμασιν εὐρίσκοντο τὰ ζώδια ἀπεικονισμένα εἰς ὄλους τοὺς ἀρχαιοτάτους αὐτῶν ναοὺς, καὶ ἀπετέλουν οὐσιῶδες μέρος τῆς ὀρησκείας αὐτῶν. Πιθανὸν δὲ ὅτι ἀπέδιδον εἰς ἐκάστην ὥραν τοῦ ἔτους ὄχι τὰ ζώδια, εἰς τὰ ὁποῖα ἀντίκειται ὁ ἥλιος, ἀλλ' ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀντίκειται ἡ Γῆ, εἴτε διότι ὁ λαὸς οὗτος, ὁ τοσοῦτον σοφὸς καὶ μέγας εἰς πολλὰς ἐπιστήμας, ἐγίνωσκε καὶ τὴν πραγματικὴν περὶ τὸν ἥλιον κίνησιν τῆς Γῆς, εἴτε διότι εὔρε προσφύεστερον νὰ τακτοποιῆ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους κατὰ τοὺς ἀστέρας τοὺς εὐκολώτερον ἐν καιρῷ νυκτὸς παρατηρουμένους, παρὰ κατὰ τοὺς ἀστέρας, τῶν ὁποίων ἡ θέα ἐν καιρῷ ἡμέρας ἀποκρύπτεται ὑπὸ τῆς θαμβούσης λάμπσεως τοῦ ἡλίου.

Ἰπὸ κλιματολογικὴν λοιπὸν ἔποψιν ὁ Κριὸς ἀντεστοίχει κατὰ τὸ ἡμερολόγιον τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ φθινοπώρου, καὶ ἐσήμαινεν ἀναμφιβόλως τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου ἀποσυρόμενα ἐγκατέλειπον εἰς τὰ ποιμνία ἀφθόνους βοσκάς. Ὁ Ταῦρος ἐσήμαινε τὸν καιρὸν τῆς ἀρόσεως, γινομένης διὰ τῶν βοῶν. Οἱ Δίδυ-

μοι ἐδείκνυον τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἐποχὴν τῆς βλαστήσεως. Ὁ Καρκίνος ἀντεστοίχει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος, καὶ ἐσήμαινε τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἡλίου πρὸς ἀνωτέρας χώρας τοῦ οὐρανοῦ· ἀφοῦ δηλ. ὁ ἥλιος κατέβη εἰς τὸ χαμηλότερον σημεῖον τῆς φανομένης πορείας του, ἐπανέρχεται ὡς ὁ καρκίνος ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ θημάτων, καὶ αἱ ἡμέραι, αἷτινες εἶχον σμικρύνει προηγουμένως, ἄρχονται νὰ αὐξάνωσιν. Ὁ Λέων ἦτο τὸ σύμβολον τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἐποχῆς, καθ' ἣν τὸ φυτικὸν βασίλειον εὐρίσκετο εἰς τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἀκμὴν. Ἡ Παρθένος, ἦτον ἡ Θεὰ Ἴσις, ἥτις προέστατο τῶν θερισμῶν. Ὁ Ζυγὸς ἀντεστοίχει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, καὶ ἐδείκνυε τὴν ἰσότητα τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος. Ὁ Σκορπίος ἐσήμαινε τὰς μiasματικὰς τοῦ Ἀπριλίου καὶ ἐν μέρει τοῦ Μαΐου ἀσθενείας τὰς προσενομούμενας ἐν Αἰγύπτῳ κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ὑπὸ τῶν ὀλεθρίων μεσημβρινῶν ἀνέμων. Ὁ Τοξότης παρίστανετο ὡπλισμένος μὲ βέλος καὶ καταδιώκων τὸν Σκορπίον, ἐπομένως ἦτο τὸ σύμβολον τῶν ἀρκτικῶν ἀνέμων, οἵτινες ὠθουν τοὺς μεσημβρινούς ἀνέμους καὶ ἐκαθάριζον τὸν ἀέρα. Ὁ Αἰγόκερως ἀντεστοίχει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους καὶ ἐσήμαινε τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ ἥλιος ἦτον εἰς τὸ ὑψίστον αὐτοῦ σημεῖον, ὡς ἡ ἀγρία Αἶξ ἐπικάθηται ἐπὶ τὰς ὑψίστας κορυφὰς τῶν βράχων. Ὁ Ὑδροχόος παρίστανε τὴν ἐκχυσιν τοῦ Νείλου, καὶ οἱ Ἰχθύες τὴν ἀφθονον ἀλιείαν, ἥτις ἐγένετο εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου, διαχεομένου κατὰ τὴν πλημμύραν αὐτοῦ εἰς μεγάλην ἐκτασιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Αἰγύπτου.

Ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν ἡ ἀρχαία αὕτη κλιματολογικὴ κατάστασις τῆς Αἰγύπτου συμβιβάζεται καθ' ὀλοκληρίαν πρὸς τὴν σήμερον.

Οἱ Ἕλληνες ἀκολούθως προσῆρμοζον τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν ζωδίων πρὸς τὴν μυθολογίαν αὐτῶν ὡς ἐξῆς: Ὁ Κριὸς εἶνε ὁ χρυσόμαλλος κριὸς, ἐφ' οὗ διέπλευσαν τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Φρίξος καὶ ἡ Ἑλλη. Ὁ Ταῦρος εἶνε ὁ εἰς ὄν με-

τεμορφώθη ὁ Ζεὺς, ἵνα κομίση τὴν ὠραίαν θυγατέρα τοῦ Ἀγήνορος, τὴν Εὐρώπην, εἰς τὸ μέρος τοῦ κόσμου, εἰς ὃ ἔδωκε τὸ ὄνομα αὐτῆς. Οἱ Δίδυμοι εἶνε τὰ δίδυμα τέκνα τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λήδας, Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης. Ὁ Καρκίνος εἶνε ὁ ὑπὸ τῆς Ἡρας πεμφθεὶς κατὰ τοῦ Ἡρακλέους πρὸς ἀντιπερισπασμὸν, ὅτε ἠγωνίζετο κατὰ τῆς Λερναίας Ὑδρας, φονευθεὶς ὁμῶς ὑπὸ τοῦ ἥρωος ἐτέθη εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ Λέων εἶνε ὁ τοῦ δάσους τῆς Νεμέας, ὁ φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους. Ἡ Παρθένος εἶνε ἡ Θέμις, ἥτις ἀποτροπιᾶσκα τὰ ἐγκλήματα τῶν ἀνθρώπων ἀνῆλθεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ Ζυγὸς εἶνε ὁ τῆς Θέμιδος, Θεᾶς τῆς δικαιοσύνης. Ὁ Σχορπίος παριστάνει τὸ ζῶον, τοῦ ὁποίου τὸ δῆγμα ἐθανάτωσε τὸν γίγαντα Ὠρίωνα. Ὁ Τοξότης εἶνε ὁ Κένταυρος Χείρων, ὁ παιδαγωγὸς τοῦ Ἀχιλλέως. Ὁ Λιγόκερος ἢ Αἰξ Ἀμάλθεια, ἡ τροφὸς τοῦ Διός. Ὁ Ὑδροχόος ὁ Γανυμήδης ὁ ἀρχαιονοχὸς τοῦ Διός. Οἱ Ἰχθῦς εἶνε τὰ θαλάσσια ζῶα, καὶ ὅποια ἀνῆρπασαν τὴν Ἀφροδίτην κατὰ τὴν μάχην τοῦ Διὸς ἐναντίον τοῦ Τυφῶνος, ἢ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὠδήγησαν τὴν Ἀμφιτρίτην πρὸς τὸν Ποσειδῶνα.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἄλλους ἀστερισμοὺς, τοὺς ἐκτὸς τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὀφείλουσιν ἐπίσης τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς κλιματολογικὰ γεγονότα τῆς Αἰγύπτου ἢ μυθολογικὰ τῆς Ἑλλάδος. Οὕτως ὁ Ἀετὸς, μὴ ἀπέχων πολὺ τοῦ Λιγόκερω, ἀνήγγελλε τὴν πρὸς αὐτὸν ὕψωσιν τοῦ ἡλίου. Ὁ Ἰνίοχος, ὄμορος τοῦ Ταύρου, εἶνε ὀπλισμένος διὰ μάστιγος, ἵνα παροτρύνῃ τὸν Ταῦρον εἰς ἐργασίαν. Ὁ Βωώτης μεταξὺ τῆς Παρθένου καὶ τῆς μεγάλης Ἀρκτου, ἢ κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους Ἀμάξης, κρατεῖ δρέπανον θεριστοῦ, καὶ παρασκευάζεται νὰ ἐπιθέσῃ τὰ δράγματα ἐπὶ τῆς Ἀμάξης. Ἡ μεγάλη Ἀρκτος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν παριστάνει τὴν νύμφην Καλλιτώ, μεταμορφωθεῖσαν εἰς ἄρκτον ὑπὸ τῆς Ἀρτέμιδος, τιμωρούσης ἀνηλεῶς τὰς θεραπαίνας αὐτῆς Νύμφας, ἀν' ἧθελον ὑποπέσει εἰς

τὸ πάθος τοῦ ἔρωτος. Ὁ Ὀρίων εἶνε ὁ θηρευτῆς γίγας ὁ πειραθεὶς νὰ ψυχράνη τὸ πρὸς τὴν ἀγνεῖαν αἰσθημα τῆς ἀγνωστάτης Ἀρτέμιδος. Ἡ μικρὰ Ἄρκτος παριστάνει τὰς νύμφας τὰς τροφούς τοῦ Διός. Αἱ Ὑάδες εἶνε αἱ θυγατέρες τοῦ Ἄτλαντος, αἵτινες θρηνοῦσι τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν Ἰάντῳ. Αἱ Πλειάδες, θυγατέρες καὶ αὐταὶ τοῦ Ἄτλαντος, ἑπτὰ τὸν ἀριθμόν, ἐξ ὧν αἱ μὲν ἕξ φαίνονται εὐκρινῶς ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς ἔχουσαι Θεοὺς ἐραστάς, καὶ θαρβραλέως παρουσιαζόμεναι, ἡ δὲ ἐβδόμη νυμφευθεῖσα τὸν θνητὸν Σίσυφον, καὶ αἰσχυνομένη διὰ τοῦτο, μόλις προκύπτει εἰς τὸ φῶς κ.τ.λ.

Ὑπολείπεται τῶρα νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινα περὶ τῆς ὑποτιθεμένης ἐπιβροῆς τῶν ἀστέρων ἐπὶ διαφόρων ἐκ τυχαίων αἰτιῶν προκυπτόντων φαινομένων καὶ ἐπὶ ἀτομικῶν καὶ κοινωνικῶν συμβεβηκότων.

Κατ' ἀρχὰς οἱ ἀστρονόμοι ἐλέγοντο καὶ ἀστρολόγοι, ἀλλὰ καθ' ὅσον οἱ ἄνθρωποι ἐκπαιδευόμενοι ἀνεγνώριζον, ὅτι πολλοὶ τῶν περὶ τοὺς ἀστέρας ἀσχολουμένων ἐξήρχοντο τῶν λογικῶν ὀρίων τῆς ἐπιστήμης, ἤρχισαν νὰ ὀνομάζωσιν ἀστρονόμους τοὺς σοφοὺς ἐκείνους, οἵτινες διὰ μακρῶν σπουδῶν καὶ ἐπιμόνων παρατηρήσεων γνωρίσαντες τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν πορείαν τῶν οὐρανίων σωμάτων, ὤρισαν τοὺς νόμους οὓς ἀκολουθοῦσι τὰ σώματα ταῦτα· ἀστρολόγους δὲ τοὺς ἐρευνητάς ἐκείνους, οἵτινες κύριον σκοπὸν θέμενοι τὴν ἐξ ἀληθείας τινος ἢ ψεύδους φιλοκέρδειαν, τὴν ἐπιβροῆν τῶν ἀστέρων περιεργάζοντο. Ἐκτοτε ἡ Ἀστρολογία ἀποχωρισθεῖσα τῆς Ἀστρονομίας, διηρέθη εἰς δύο κλάδους, τὴν φυσικὴν ἀστρολογίαν καὶ τὴν ἰδίως ἀστρολογίαν.

Γνωστὸν, ὅτι ἡ κίνησις τῶν ἀστέρων ἐχρησίμευσεν ὡς βάσις τῆς διαίρέσεως τοῦ χρόνου. Τοῦ ἔτους κανονισθέντος ἅπαξ ἐπὶ τῆς περιστροφῆς τῆς Γῆς περὶ τὸν ἥλιον, καὶ τῶν ἐκ τῆς περιστροφῆς ταύτης σχέσεων τῆς Γῆς καὶ τοῦ ἡλίου γνωστῶν ἅπαξ γενομένων, εὐκόλον πλέον ἦτο

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης

νά ὀρισθῆ ἀκριβῶς ἡ διαδοχικὴ τάξις τῶν ἄων ὠρῶν τοῦ ἔτους, αἱ ιδιότητες αὐτῶν, τὸ διάφορον μέγεθος τῶν ἡμερῶν, καὶ ἡ διαδοχικὴ παραλλαγὴ θερμότητος καὶ ψύχους. Σπουδαιόταται δὲ παρατηρήσεις καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ στηρίζονται ἀπέδειξαν καὶ ἕτερα φαινόμενα, ὧν ἡ πορεία, καί-
τοι κανονικὴ, διαφεύγει τὴν κοινὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων οἷα εἶνε αἱ ἐκλείψεις ἡλίου, σελήνης καὶ ἄλλων ἀστέρων, καὶ ἡ περιοδικὴ ἐμφάνισις τῶν κομητῶν. Αὕτη λοιπὸν ἡ λελογισμένη ἐφαρμογὴ τοῦ παρελθόντος ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ἀποτελεῖ τὴν φυσικὴν Ἀστρολογίαν, οὔσαν ἐπιστήμην θετι-
κωτάτην.

Ἡ δὲ ἰδίως Ἀστρολογία συνίσταται εἰς τὴν δι' ἐρεύνης τῶν ἀστέρων καὶ διὰ τινος μυστηριώδους ἐν τῷ οὐρανῷ μεθόδου ἀνακάλυψιν τῶν μελλόντων. Καὶ ἐπειδὴ κοινὴ τις ἰδέα ἐπικρατεῖ, ὅτι ὁ γινώσκων ἐπιστήμην τινὰ, γινώσκει ἢ ὀφείλει νὰ γινώσκη καὶ πάντα, ὅσα εὐρίσκονται εἰς σχέσιν τινὰ πρὸς αὐτήν· τὸ δὲ χειρότερον, καὶ ὅσα αὐτῆς μέρη ἐξέρχονται τοῦ κράτους τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας (οὐχ ἡμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς, οὓς ὁ Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ), οἱ ἀστρολόγοι οὗτοι θύματα γενόμενοι τῆς κοινῆς ταύτης ἰδέας, ἠξίουσαν ὅτι οὐδὲν τὸ συμβαῖνον ἐν τῷ οὐρανῷ διαφεύγει τὴν διορατικότητά αὐτῶν, καὶ ἀφοῦ κατ' ἀρχὰς προανήγγελλον ὅ,τι ὀπωσδήποτε ἐγίνωσκον, ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ προλέγωσι καὶ ὅ,τι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γινώσκωσιν. Εἰς τὴν ἀποκάλυψιν λοιπὸν τῶν μελλόντων, ἦτοι εἰς τὰς προγνώσεις καὶ τὰς λεγομένας γενεθλιαλογίας συνίσταται ἡ ἰδίως λεγομένη Ἀστρολογία, ἧς τὸ κράτος ἔχει τοσαύτην ἔκτασιν, ὅσην καὶ ἡ ἀγυρτεία, καὶ ἧτις ὄρια ἔχει τὰ ὄριο τῆς εὐπιστίας τῶν ἀνθρώπων. Αὕτη ἡ Ἀστρολογία εἶνε ἡ ἄφρων θυγάτηρ σώφρονος μητρός, καὶ ἡ δολία ἀδελφὴ χρηστοτάτης ἀδελφῆς, ὡς ἔλεγεν ὁ Kepler.

Ἡ ὑποθετικὴ αὕτη ἐπιστήμη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐξῆς ἀρχῆς. Συμβεβυκότος τινος συμπεσόντος μετὰ τινος ἀστρο-

λογικῷ φαινομένῳ, ἢ ἐπάνοδος τοῦ φαινομένου πρέπει νὰ συνοδεύηται μετὰ τοῦ αὐτοῦ συμβεβηκότος. Καὶ ἐπειδὴ τὰ ρεξαγόμενα τῆς ἐπιστήμης ταύτης εἶνε ὅσον τὸ δυνατὸν ἀέιστα καὶ γενικά, τὸ προγινωσκόμενον συμβεβηκὸς συμβαίνει ἐστ' ὅτε κατὰ τὴν προῤῥηθεῖσαν ἐποχὴν εἰς τινα γωνίαν τῆς γηίνης ἐπιφανείας· καὶ ἐπειδὴ φυσικὴ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τάσις εἶνε εἰς τὸ νὰ προσέχη καὶ σημειοῖ μόνον τὰς ἐπιτυχίας παντὸς ὅ,τι διεγείρει τὸν θαυμασμόν, ἐντεῦθεν ἡ κοινὴ εὐπιστία.

Τοῦ ἀλανθάστου δὲ τῶν ἀστρολόγων ἀπὸ στερεωθέντος, τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν κατήντησε μεγάλῃς σημαντικότητος καὶ μεγάλων ὠφελημάτων πράξενον ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, Μεγάλοι καὶ μικροὶ ἀπευθύνοντο πρὸς αὐτούς, πάντες ἔτρεχον πρὸς ἀστρολόγον ὡς πρὸς ἰατρὸν, καὶ πᾶς ἡγεμῶν εἶχε τὸν ἀστρολόγον του· ὁ ἀστρολόγος κατήντησε πρόσωπον ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ μιᾶς βασιλικῆς θεραπείας ὡς ὁ νάννος καὶ ὁ μωρός.

Πρῶτοι οἱ Χαλδαῖοι ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ θρησκείματος αὐτῶν, τῆς ἀστρολατρείας, ἠσχολήθησαν εἰς ἀστρολογικὰς ἐρεῦνας, διὸ Χαλδαῖος καὶ ἀστρολόγος κατήντησαν ὀνόματα ταυτοσήμαντα· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιστημονικώτεροι καὶ σοφώτεροι λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος, ὡς οἱ Ἰνδοὶ, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπίστευσαν εἰς τὰς προῤῥήσεις τῶν ἀστρολόγων.

Ἐν Ῥώμῃ οἱ ἀστρολόγοι, γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα μαθηματικοί, ἄλλοτε ἠννοοῦντο καὶ ἄλλοτε προεγράφοντο ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων, ὄχι διότι οἱ Καίσαρες ἀμφέβαλλον ποτε περὶ τῆς ἀστρολογικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ διότι ἀμφέβαλλον ἐνίοτε περὶ τῆς ἐπιστήμης τοῦ ἀστρολόγου.

Οὕτως ὁ Τιβέριος κατὰ τὴν εἰς Ῥόδον ἐξέριαν αὐτοῦ πολλάκις σονεβουλεύθη τοὺς ἀστρολόγους, ἀλλὰ φύσει φιλόσοφος, ἔρριπτεν αὐτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ βράχου, ἐφ' οὗ ἦπον ἐκτισμένη ἡ οἰκία του, ὁσάκις ἦκεν
Δημοσία Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης

πτεύετο, ὅτι τὸν ἐξηπάτουν. Ἀστρολόγον τινα, Θρασύλον ὀνομαζόμενον, ἠρώτησέ ποτε ἂν προεγίνωσκε τί ἤθελε συμβῆ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον. Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ὁ ἀστρολόγος ῥίψας βλέμματα βλοσυρὰ ἐπὶ τὰ περικυκλοῦντα αὐτὸν βάραθρα, ἐξ ὧν οὐδεὶς τῶν συναδέλφων αὐτοῦ ἐπανήλθεν εἰς τὴν ζωὴν, ἀνέκραξεν ὠχριῶν, ὅτι ἠπειλεῖτο ὑπὸ μεγάλου κινδύνου. Ὁ Τιβέριος ἀποδώσας εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Θρασύλου τὴν εἰς μόνην τὴν διορατικότητα αὐτοῦ ἀνέκρουσαν ταύτην ἀπάντησιν, τὸν ἐνεθάρρυνε περιπτυσάμενος αὐτόν, καὶ τὸν ἐβεβαίωσε περὶ τῆς εἰς τὸ ἐξῆς μεγάλης πρὸς τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἐμπιστοσύνης.

Ῥωσαύτως ὁ Λουδοβῖκος XI, ὅστις συνήνου ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ εὐπείθειαν μετὰ ἰσχυρογνωμοσύνης, δὲν παρημέλει οὐδενὸς μέσου, ὅπως γινώσκη τὰς μοίρας, συμβουλευόμενος ἀδικήφωρος ἀγίους τε καὶ ἀστρολόγους. Σὺ ὅστις ἤξεύρεις τὰ πάντῃ, εἶπέ ποτε πρὸς ἀστρολόγον τινα, ἤξεύρεις καὶ πότε θά ἀποθάνης. Τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, ἀπεκρίνατο ὁ ἀστρολόγος. Πράγματι ὁ εὐφυῆς ἀστρολόγος ὤφειλε τὴν ζωὴν του εἰς τὸν φόβον ὃν διὰ τῆς ἀπαντήσεώς του ἐνέπνευσεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀγαθοῦ τούτου βασιλέως.

Ὁ Λουδοβῖκος XII ἔλαβεν ὑπὸ τῶν ἀστρολόγων τὴν ἐπωθυμίαν Δίκαιος, ὡς γεννηθεὶς ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Ζυγοῦ, ἣν ἐπωθυμίαν ὅμως ἐδικαίωσεν ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ. Πολύλακίς ἢ ἀπλή ὀνοματοθεσία ἐγείρει τὴν πρὸς τὸ δέον βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς καὶ οἱ λόγοι ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀγούσι τοὺς παῖδας.

Ὅτε ἡ Ἄννα τῆς Αὐστρίας ἐγέννα Λουδοβῖκον XIV, εἰς ἀστρολόγος κεκλεισμένος ἐν τῇ παρακειμένῃ αἰθούσῃ παρετήρει τὸν ἀστέρα τοῦ βασιλόπαιδος.

Κάρολος ὁ V ἐσύστησε καὶ ἔδραν καθηγετικὴν τῆς Ἀστρολογίας, ἣν ἐδίδασκεν ὁ ἰατρός αὐτοῦ Gervais ὑπὸ τὴν καινοφανῆ προσηγορίαν «Ὁ Ἐξοχότατος» ἰατρός καὶ ἀστρολόγος.

Ἄστρολόγος τις, Stoffler καλούμενος, προεῖπε γενικὸν κατακλυσμὸν, ὅστις ἐμελλε νὰ γείνη κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1524. Ἡ προφητεία αὕτη ἀντήχησεν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Εὐρώπης, καὶ μέγαν τρόμον εἰς ἀπάντων τὰς καρδίας ἐνέσπειρε· ἕκαστος ἐλάμβανε τὰς δυνατὰς αὐτῷ προφυλάξεις, ὡς καὶ ὁ πτωχότερος εἶχεν ἔτοιμον ἐν ἀκάτιον. Κατὰ δυστυχίαν ὁμοῦ τοῦ προφήτου ὁ Φεβρουάριος μὴν παρῆλθε χωρὶς οὐδὲ στάγων βροχῆς νὰ καταπέσῃ.

Ἄλλος ἀστρολόγος, ὁ Boulainvilliers, εἶχε προφητεύσει περὶ τοῦ Βολταίρου, ὅτι ἐμελλε νὰ ἀποθάνῃ εἰς ἡλικίαν 32 ἐτῶν. «Ἔσχον τὴν κακοήθειαν ν' ἀπατήσω τὸν Boulainvilliers περὶ τὰ 30 ἔτη, ἔγραφεν ὁ Βολταῖρος κατὰ τὸ 1759, διὸ λίαν ταπεινῶς τῷ ζητῶ συγγνώμην». Ὁ Βολταῖρος ὁμοῦς ὑπερηκόντισε τὴν κακοήθειαν ταύτην ἔτι πορρωτέρω, διότι ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 84 ἐτῶν. Περὶ τοῦ ἀστρολόγου τούτου ἔλεγεν ὁ καρδινάλιος de Fleury, ὅτι ὅσον ἐγίνωσκε τὸ μέλλον, ἄλλο τόσον ἐγίνωσκε τὸ παρελθόν, καὶ ὅσον ἐγίνωσκε τὸ παρελθόν, ἄλλο τόσον ἐγίνωσκε τὸ παρὸν.

Παραλείποντες ἤδη τὰ ἀστρολογικὰ ταῦτα ἀνέκδοτα, ἀποδεικνύοντα τὸν βαθμὸν, εἰς ὃν φθάνουσιν ἡ ἀγυρτεία ἀφ' ἑνὸς, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ εὐπιστία τῶν ἀνθρώπων, λέγομεν μόνον, ὅτι ἡ ἰδίως Ἀστρολογία, ὡς καὶ ἡ εὐλογία καὶ ἡ ὀφθαλμία, μετεδόθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπὸ τῶν Ἀράβων, καθὼς καὶ τόσα ἄλλα κακὰ, μαστίζοντα ὀλόκληρα ἔθνη, προήλθον εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς διεθνοῦς καὶ ἱστορικῆς αὐτῆς σχέσεως πρὸς τὴν Ἀνατολήν.

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ κ. λ. π.

(Συνέχεια ἴδε σελ. 375.)

Ἔθιμα περὶ τὴν γέννησιν.

Ἡ γέννησις τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἐπίσης μέγα, ἂν ὄχι μεγαλύτερον θαῦμα παρὰ τὴν κίνησιν τῶν ἀστέρων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ὥρων τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἀλλὰ τὰ ἔθνη βλέπουσι καθ' ἡμέραν τὸ θαῦμα τοῦτο, καὶ δὲν ἐκπλήσσονται διόλου δι' αὐτό. Ἐνώπιόν των αὐξάνουσι μὲν τὰ φυτὰ ἐν τῷ κήπῳ, γεννῶνται δὲ οἱ ἄνθρωποι ἐν τοῖς κόλποις τῆς οἰκογενείας. Τὸ παιδίον ἐξαγγέλλει τὴν ὑπαρξίν του διὰ τοῦ κλαυθμυρισμοῦ καὶ τῶν δακρῶν, σημείων τοῦ ἀλγους. Εἶνε δὲ ταῦτα εὐκαταληπτότερα παρὰ τὰς βαθυτάτας σκέψεις τῶν φιλοσόφων. Πατὴρ καὶ μήτηρ ἀποβλέπουσιν αὐτοὶ εἰς ἑαυτούς. Ὑπάρχουσι ὀλίγοι, οἵτινες αἰσθάνονται ἡδονικὸν συνκίσθημα καὶ ὀλόκληρα ἔθνη χύνουσι δάκρυα εἰς τὴν γέννησιν τῶν τέκνων, καθὼς μετὰξὺ ἄλλων οἱ Ἰνδιάνοι τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ τοκετός εἶνε διὰ τοὺς περιέργους ἐνδιαφέριν θέαμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἔθνη, ἅτινα δὲν ἔχουσι καμμίαν ἰδέαν τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς κοσμιότητος δὲν λείπουσιν ἀπὸ τοῦ νὰ λαμβάνωσι μέρος. Εἰς τὴν Καμπούτταν τρέχουσιν ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου, νέοι καὶ γέροντες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅταν γυνὴ τις γεννᾷ, καὶ διὰ τοὺς Μαύρους τῆς Γουινέας εἶνε τοῦτο τόσον μεγάλη διασκέδασις, ὥστε εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ἐγκυμοσύνης γερμίζουσι τὰ δωμάτια τῆς γυναικός, ὅπου ἀνθρώπων πάσης ἡλικίας σπεύδουσιν ἐκεῖ, διὰ νὰ λάβωσι τὴν καλητέραν θέσιν.—Καθὼς εἶνε γνωστὸν εἰς τὴν γέννησιν τῶν ἡγεμόνων παρευρίσκονται μάρτυρες, διὰ νὰ βεβαιωθῶσιν, ὅτι τὸ γεννηθὲν εἶνε γνήσιον. Πι-

θανῶς ὑπάρχει ὁ αὐτὸς λόγος, ὅστις ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ εἰς τὴν συνήθειαν τούτων τῶν βαρβάρων λαῶν. Ματαίως ζητοῦμεν ἐπικουρήματα κατὰ τῶν πλείστων ἀλγηδόνων καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται ποτε νὰ πειθῆ περὶ τῆς λυπηρᾶς ταύτης ἀληθείας. Πρὸς ἐλάφρωσιν τῶν ἀλγηδόνων καταφεύγει εἰς ἀλλοκότους λόγους, ἰδίως δὲ εἰς τὴν δεισιδαιμονίαν. Ὅταν αἱ γυναῖκες εὐρίσκωνται εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ τοκετοῦ, διατὶ δὲν πρέπει νὰ σκέπτονται περὶ τῶν παραδοξοτέρων βοηθημάτων, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὰς ἀλγηδόνας, καὶ τίς δὲν συγχωρεῖ εἰς αὐτάς, ὅταν ἦναι εἰς ταύτην τὴν θέσιν, καὶ αὐτὰ τὰ μάλιστα ἀλλόκοτα καὶ ἀπρεπῆ; Ἐὰν Ἰνδιάνη τις Ἀλγογγιλленάπη ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ καταληφθῆ ὑπὸ τῶν ὠδίνων τοῦ τοκετοῦ, γνωστοποιεῖται τοῦτο εἰς τοὺς νέους, αἵτινες συρρέουσι, διὰ νὰ ἐκβάλωσι μεγάλην κραυγὰς πρὸ τῆς θύρας τῆς ὠδινούσης, ἐνῶ αὕτη διόλου δὲν σκέπτεται περὶ τούτου. Ὁ ἐξ αὐτῶν προερχόμενος τρόμος εὐκολύνει τὴν γέννησιν. Εἰς τὴν Περσίαν παρακαλοῦσι τοὺς διδασκάλους νὰ σχολάσωσι τοὺς μαθητάς των, καὶ ἀφίνουσι νὰ φύγωσι τὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια ἔχουσι κατάκλειστα εἰς τὰ κλωβία. Ὅταν παρὰ τοῖς Μαύροις εἰς τὸ Μαρόκον γυνὴ τις αἰσθανθῆ τὰς πρώτας ὠδῖνας, λαμβάνουσι ἀπὸ τὴν σχολὴν τέσσαρας μικροὺς παῖδας, οἱ ὅποιοι δένουσι εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας ῥινομάκτρου τέσσαρα ὠὰ, μὲ τὰ ὅποια διέρχονται τὰς ὁδοὺς καὶ ἀναπέμπουσι εὐχὰς, ἐνῶ οἱ παροδῖται ῥίπτουσι φιάλας ἢ στάμνας ἐπὶ τοῦ ῥινομάκτρου, τὸ ὅποion οἱ παῖδες κρατοῦσι τεντωμένον. Οἱ Πογάοι κάμνουσι πρὸ τῆς θύρας τῆς ὠδινούσης γυναικὸς μέγαν θόρυβον, διὰ νὰ ἐκδιώξωσιν, ὡς λέγουσι, τὸν διάβολον, ὅστις δύναται νὰ ἐξασκήσῃ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ παιδίου.

Ὅλα τὰ ἔθνη συνηθίζουσι τελετάς τινὰς θρησκευτικὰς εἰς τὴν γέννησιν τῶν τέκνων, ἀλλ' ἐσύγχισαν εὐθὺς δεισιδαιμονικὰ ἔθιμα μὲ τὰ καθήκοντα τῆς Ἠθικῆς καὶ ἀντὶ νὰ ἐσχύσῃ τὸ δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς, προσκαλοῦσιν οἱ Μαῦροι τὴν

Ἐγγάγκαν, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλει εἰς τὸ νεογνὸν περιεργα κη-
 θήκοντα, ἄτινα πρέπει νὰ φυλάττη διὰ παντός τοῦ βίου. Ἡ
 μήτηρ δὲν λείπει ἀπὸ τὸ ν' ἀνακαλῆ εἰς τὴν μνήμην τοῦ
 παιδὸς ταῦτα τὰ καθήκοντα, ἅμα τοῦτο γείνη ἱκανὸν νὰ
 καταλαμβάνῃ αὐτήν. Ὁ ἱερεὺς λέγει συνήθως «πρέπει νὰ
 μὴ τρώγῃς τοῦτο τὸ κρέας», «πρέπει νὰ ἀπέχῃς ἀπὸ
 τούτους τοὺς καρπούς καὶ ταῦτα τὰ χόρτα». «Δὲν πρέ-
 πει μὲ τοῦτο τὸ σκάφος νὰ πλέῃς ἐπὶ τοῦ ὕδατος». «Πρέπει
 νὰ περνᾷς τοὺς ποταμούς, τοὺς ὁποίους ἀπαντᾷς καθ' ὁδὸν
 κολουμβῶν, ἢ ἀπὸ ἑνα τινὰ πόρον», «πρέπει νὰ κείρῃς τὴν
 κεφαλὴν καὶ τὸ γένειον». «Τούτους ἢ ἐκείνους τοὺς καρ-
 πούς πρέπει νὰ τρώγῃς καὶ ποτὲ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἄλλων
 κτλ.—Παρὰ πλείστοις ἔθνεσι τῆς ἀρχαιότητος ἐπικρατεῖ ἡ
 συνήθεια τοῦ νὰ σηκίνηται ἢ λεχῶ ἀπὸ τὸ στρῶμα καὶ νὰ
 πλαγιάζῃ ἀντ' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ: συνήθεια, ἣτις ἀπαντᾶται ἀ-
 κόμη μέχρι τῆς σήμερον εἰς πολλὰ ἔθνη τῆς Ἀσίας καὶ εἶνε
 γενικὴ εἰς τοὺς Ἰνδιάνους τῆς βορείου Ἀμερικῆς.—Ταῦτα
 καθὼς καὶ ἄλλα διάφορα ἔθνη, ἰδίως οἱ Τουλάτσι καὶ Μα-
 λαϊλάμαι τῆς ἐμπροσθίου Ἰνδικῆς, δὲν δίδουσιν εἰς τὰ παι-
 δία τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τὸ τῆς μητρὸς, πιθανῶς,
 διὰ ν' ἀποφύγῃσι τὴν περὶ τοῦ ἀληθοῦς πατρὸς ἀβεβαιό-
 τητα, καθὼς καὶ ἐν Εὐρώπῃ τὰ νόθα τέκνα λαμβάνουσι
 τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς. Ἐὰν ὁ πολιτισμὸς ἦνε μᾶλλον ἀνε-
 πτυγμένον, ἀντικαθιστῶσιν ἡ διαδοχῇ, αἱ ἐν τῷ γάμῳ δια-
 τυπώσεις καὶ ἡ θέσις τῶν γυναικῶν ταύτην τὴν συνήθειαν,
 ἣτις ἄλλως ἀνήκει εἰς τὴν πρώτην περίοδον τῆς ἀνθρωπί-
 νης κοινωνίας.—Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἰνδιάνων τῆς βορείου Ἀ-
 μερικῆς δίδουσιν εἰς ἑαυτοὺς ὀνόματα: λευκόφθαλμος, σι-
 τοκαλάμη καὶ ἄλλα τοιαῦτα καὶ παρὰ τοῖς Μαύροις τῆς
 Γουινέας εἶνε συνήθεια νὰ λαμβάνωσι τὰ ὀνόματα τῶν ἡμε-
 ρῶν τῆς ἐβδομάδος, εἰς δὲ τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν ὀνόματα
 ζώων, φυτῶν, ποταμῶν καὶ τὰ παρόμοια, τὸ ὁποῖον εἶνε εἰς
 χρῆσιν καὶ παρὰ ταῖς Σαμοιέδαις. Οἱ Ὀστιάκοι καὶ Τελου-

γοι διακρίνονται, καθὼς συνειθίζεται καὶ παρὰ τοῖς Εὐρω-
παϊκαῖς ἔθνεσι, διὰ φυσικῶν ἐλαττωμάτων ἢ διὰ τινος πα-
ραδόξου ιδιότητος, ἤγουν χωλός, κωφός, πυρρόθριξ, λευκό-
θριξ κτλ. Εἰς τὸν τοκετὸν Ἰακούτιδος ὁ πρῶτος, ὅστις ἤθε-
λεν εἰσελθεῖ εἰς τὴν λούρτην δίδει εἰς τὸ νεογνὸν τὸ τυχὸν
ὄνομα.—Εἰς τὴν Ἀγγλίαν μεταβάλλονται διαδοχικῶς τὰ
ὀνόματα· ἀλλ' οὐδαμοῦ ἢ μεταβολὴ αὐτῆ λαμβάνει τόσον
συχνὰ χώραν, ὅσον εἰς τὴν Σινικήν. Τὰ παιδιά φέρουσι κατ'
ἀρχὰς τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας· τέσσαρας ἐβδομάδας μετὰ
τὴν γέννησιν δίδουσι εἰς αὐτὰ ἓν δεῦτερον ὄνομα τοῦ γά-
λακτος καλούμενον, τὸ ὁποῖον συνήθως λαμβάνουσι ἀπὸ
ἀνθη ἢ ζῶα. Ὄταν ἀρχίσωσι νὰ φοιτῶσι εἰς τὸ σχολεῖον,
μεταξὺ τῶν συσχολαστῶν των δίδεται εἰς αὐτὰ τρίτον ὄνο-
μα· τέταρτον εἰς τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν, καὶ ὅταν τέλος λά-
βῃ θέσιν πολιτικὴν, τὸ πέμπτον ὄνομα, τὸ ὁποῖον πρέπει
νὰ ἦνε ἀνάλογον μὲ τὸν βαθμὸν του καὶ κατὰ τοὺς κα-
νόνας τῆς ἐθιμοταξίαις νὰ μεταχειρίζεται πάντοτε.

Οἱ Ἑσκιμοὶ εἰς τὴν Γροινλανδίαν δίδουσι εἰς τὰ τέ-
κνα των τὸ ὄνομα ἀποθανόντος συγγενοῦς των· προ-
σέχουσιν ὅμως πολὺ νὰ μὴ ἐκλέξωσιν εἰς ταύτην τὴν περί-
στασιν ὄνομα συγγενοῦς, ὅστις ἀπέθανεν ἀπὸ δυστύχημά
τι, διὰ νὰ μὴ ἀνανεοῦνται ἡ λύπη. Παρὰ τοῖς Πολυνησιώ-
ταις ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια οἱ φίλοι νὰ συναλλάσσωσι πρὸς
ἀλλήλους τὰ ὀνόματά των.

Ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ εἰς ὅλα, ὅσα συμβαίνουσιν ἐπὶ τῆς
γῆς, ὑπερφυσικόν τι καὶ ἀναμιγνύει μὲ τὰ ἀπλούστα-
τα γεγονότα τὰ πρᾶδοξότατα πράγματα. Ἐν π. γ.
παρὰ τοῖς Ὀτταντότοις γυνὴ τις γεννήσῃ νεκρὸν παι-
δίον, ὅλοι οἱ κάτοικοι ἐκπλήττονται τόσον, ὥστε με-
ταφέρουσι τὰς κατοικίας των εἰς ἄλλο μέρος. Εἰς τὴν
γέννησιν διδύμων ἀρρένων ἢ ἀγαλλίας εἶνε ἀνέκφραστος·
ἂν δὲ τὰ δίδυμα ἦνε θήλεα, φονεύεται τὸ ἄσχημον. Ἡ αὐτὴ
τύχη περιμένει τὸ θῆλυ καὶ ὅταν τὸ ἕτερον τῶν διδύμων ἦνε

ἄρρεν. Παρὰ τοῖς Ἀίνοις φονεύεται πάντοτε τὸ ἕτερον τῶν διδύμων. Παρὰ δὲ τοῖς Φευέρις θεωρεῖται ἡ γυνή ἢ τεκοῦσα διδύμα ὡς μοιχαλὶς· διότι δὲν δύνανται νὰ φαντασθῶσιν, ὅτι εἷς ἀνὴρ δύναται νὰ γεννήσῃ διὰ μιᾶς δύο τέκνα, ἐνῶ παρὰ τοῖς γείτοσιν αὐτῶν Ἰβούοις ἢ γέννησις διδύμων θεωρεῖται ὡς προάγγελος καλοῦ καὶ διὰ τοῦτο τελουῦνται εἰς αὐτὴν σημαντικαὶ πανηγύρεις.

Ἡ πατρικὴ ἐξουσία ζηρίζεται ἐπὶ τῆς πείρας καὶ τῆς δυνάμεως. Κατ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας θεωρεῖ ὁ πατὴρ τὸ ὄν, τὸ ὁποῖον ὀφείλει εἰς αὐτὸν τὴν ὑπερξίν, ὡς ἰδιοκτησίαν του καὶ ἡ ἐξουσία του δὲν γνωρίζει ὄρια. Ἐκ πολλῶν χωρίων τῆς πεντατεύχου γίνεται καταφανές, ὅτι ὁ πατὴρ ἀνέκαθεν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ φονεῖ τὰ τέκνα του καὶ ὁ Μωϋσῆς συνεχῶρει εἰς αὐτὸν νὰ πωλήσῃ τὴν θυγατέρα του ὡς δούλην ἢ ὡς παλλακὴν εἰς τινα ἀνήκοντα εἰς τὴν αὐτὴν μὲ αὐτὸν φυλὴν, ἢ ὁμοίως καὶ εἰς ξένον. Ἐν γένει οἱ νομοθέται τῆς ἀρχαϊότητος κατέστησαν τὴν πατρικὴν ταύτην ἐξουσίαν σχεδὸν ἀπόλυτον, ἐπειδὴ ἐπίστευον, ὅτι ἡ εὐτυχία τῶν ἐθνῶν καὶ πολιτειῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς δουλείας τῶν τέκνων. Ἄλλοι, οἵτινες δὲν ἐζήτησαν ὡς πρὸς τοῦτο πολιτικὰ συμφέροντα, ἐβλεπον εἰς ταύτην τὴν διάταξιν εἰδὸς τι δικαιοσύνης καὶ ἐλεύρου ὡς συμφορώτερον, τὸ ν' ἀφήσωσι τοὺς υἱοὺς εἰς τὴν αὐθαιρεσίαν τῶν πατέρων παρὰ νὰ παραχωρήσωσιν εἰς αὐτοὺς ἀνεξαρτησίαν, τὴν ὁποίαν ἠδύναντο νὰ καταχρησθῶσιν. Κατὰ τινα νόμον τῶν Πάρθων καὶ Ἀρμενίων ἠδύνατο ὁ πατὴρ νὰ θανατώσῃ τὸν υἱόν, τὴν θυγατέρα καὶ αὐτὸν τὸν ἀδελφόν του ἐν τῇ ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ. Παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις Πέρσαις καὶ Ἑλλήσιν ἦτο ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἀπόλυτος, καθὼς ἡ τοῦ δεσπότου ἐπὶ τοῦ δούλου, τὸ ὁποῖον ἐσυνηθίζετο καὶ παρὰ τοῖς Κελτοῖς καὶ Γερμανοῖς. Μεταξὺ τῶν κατ' ἡμᾶς ἐθνῶν εὐρίσκεται αὕτη ἡ συνήθεια παρ' ἅπαντι τοῖς ἔθνεσι τῆς Ἀφρικῆς, παρὰ τοῖς Μογγόλοις καὶ εἰς τὸ

πλειότερον μέρος τῶν Τούρκων, ἕως καὶ πρὸ αὐτοῖς τοῖς Σίταις.

Κατηγοροῦσι τὰ φωτισμένα ἔθνη συχνάκις διὰ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον τρέφουσι τὰ τέκνα των. Ἐκφράζονται μὲ ἀγανάκτησιν κατὰ τῆς χρήσεως τῶν σπαργάνων, δι' ὧν δεσμεύουσι τὸν ἄνθρωπον εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τῆς γεννήσεως. Ἀλλ' ἂν τις σκεφθῇ τίνα ἀνάπτυξιν ἔλαβον αἱ κοινω- νικαὶ διατάξεις, αἱ κατηγορίαι ἐκεῖναι ἐξαφανίζονται, πᾶσι δὲ καὶ πᾶς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου θυμασμός. Ἡ κατοικία τῶν γονέων πρὸς πλείστοις ἔθνεσιν εἶνε πολὺ στε- νόχωρος. Πρέπει νὰ περιορίσωσι τὰ τέκνα των εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μικρότερον τόπον, καὶ ἐπειδὴ πρέπει ν' ἀφήσωσιν αὐτὰ μόνα, διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ ἔργον των, διὰ τοῦτο σπαργανόνουσιν αὐτὰ, ὅπως μὴ ὑποστῶσι βλάβην τινά. Αὕτη εἶνε ἡ ἀρχὴ τοῦ λίκνου καὶ τῶν σταρ- γάνων, τῶν ὁποίων τὴν χρῆσιν ὑπηγόρευεν ἡ ἀνάγκη, καὶ τὰ ὅποια ἔπειτα ἐμιμήθησαν καὶ οἱ εὐποροὶ καὶ πλούσιοι. Οἱ ἄγριοι μεταχειρίζονται ὅμως τὰ τέκνα των μὲ πολλὴν ἀπλό- τητα. Ταῦτα ἐξ αὐτῆς τῆς γεννήσεως πρέπει ν' ἀσκῶνται τακτικῶς εἰς τὸ νὰ ἔρπωσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ.

Δ.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ

Ἡ

ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

Κ. Ἦλθομεν ἐδῶ σήμερον, ὦ Θεόπομπε, ἵνα τι ἀγαθὸν ἀκούσωμεν παρὰ τοῦ σοφοῦ ἡμῶν φίλου ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς φίλης ἡμῶν πατρίδος, τῆς ἡμερτῆς τῶν ἀρχαίων Λέσβου, οὐδὲ πάνυ δικαίως ὥς τινὰς ἀγροικίαν καὶ ἰταμότητα δ-φλισκάνοντας δύνασαι νὰ θεωρήσης ἡμᾶς, καθόσον οὐδ' ἀ-προσκλητοὶ ἐνταῦθα πάρεσμεν, ἀλλ' εἶλκεν ἡμᾶς ὁ ὑμέτε-ρος λόγος καὶ ἡ ὑμέτερα ὑπόσχεσις. Ἡ λησμονεῖς τὴν προ-χθесινὴν ἡμῶν ἐκδρομὴν πρὸς τὸ πελώριον ἐκεῖνο ὑδραγω-γεῖον τὸ κατὰ τὸ χωρίον Μόριαν κείμενον, ὅπερ ἡ μὲν κοινὴ γνώμη ἀποδίδει εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν, σὺ δὲ ὑπέσχεσο τότε καὶ περὶ αὐτοῦ ἐν εὐθέτῳ καιρῷ ἱκανὰ νὰ μᾶς εἴπης, καὶ περὶ τῆς ἐν γένει Ἱστορίας τῆς νήσου οὐκ ὀλίγα. Ὁ δὲ Δημόφιλος οὐτως καὶ τὸν υἱὸν διανοεῖτο νὰ παραλάβῃ με-θ' ἑαυτοῦ, ἵνα τι καὶ ἐκεῖνος ἀκούσῃ περὶ πατρίδος, καθότι τσαῦτα ἔτη διδασκόμενος ἐν τε τῷ ἡμετέρῳ Ἑλλ. σχολείῳ καὶ Γυμνασίῳ, περὶ μὲν Μυτιλήνης ἰδίᾳ καὶ Μυτιληναίων οὐδὲ λέξιν ποτὲ ἢ παρὰ τῶν διδασκάλων αὐτοῦ ἤκουσεν, ἢ ἐν τοῖς βιβλίοις ἀνέγνω, πολλὰ δὲ καὶ ἄμετρα περὶ Ἀθη-ναίων τε καὶ Σπαρτιατῶν, περὶ Ῥώμης καὶ Ῥωμαίων, περὶ Καρόλου καὶ Ἀράβων, ἃς μὴ εἴπωμεν περὶ Τύρου καὶ Σι-δῶνος ἢ καὶ Αἰγυπτιακοῦ τινος ὀβελίσκου, ἢ δὲν ἔχει οὕτω

τὸ πρᾶγμα, ὦ Δημόφιλε;—Δημ. Οὐδὲν μὲν κατὰ ταῦτα, ἀλλ' ὅμως λησμονεῖς τὸ δεινότερον πάντων, ὅτι ἐξ ὅλου τούτου τοῦ ἱστορικοῦ πατάγου ἐλάχιστα ἐνθυμεῖται ὁ νεανίσκος, εὐθὺς ὡς ὀλίγος παρέλθη χρόνος· τὸ δὲ λυπηρότερον, ὅτι οὐδόλως βλέπω νὰ διαπλάττηται τὸ ἦθος αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀμέτρου ταύτης πολυγλωσσίας, ἀλλὰ κενὴ μὲν ἰδεῶν διατελεῖ πάντοτε ἡ διάνοια αὐτοῦ, κενὴ δὲ αἰσθημάτων ἡ καρδιά.—Θ. Καὶ τίνα ἡλικίαν ἔχει ἤδη ὁ παῖς, ὦ Δημόφιλε, τίνος δ' ἐκ τῶν ἡμετέρων σχολείων εἶναι μαθητής;—Δ. Ἡλικίας μὲν εἶναι ὡσεὶ ἑκαίδεκα ἐτῶν, φοιτᾷ δὲ εἰς τὴν β' τοῦ καθ' ἡμᾶς Γυμνασίου τάξιν.—Θ. Ἀληθῶς ἀπορίας μὲν ἀξία εἰσι ὅσα μοι λέγετε περὶ τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἐγὼ ὑπώπτευσα πολλάκις, ὅτι ὡς πολλὰ τῶν μαθημάτων, οὕτω πιθανῶς καὶ τὸ τῆς Ἱστορίας ὄχι καλῶς· θὰ διδάσκηται οὐ μόνον ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις, ἀλλὰ καθ' ἅπαν τὸ ἑλληνικόν. Τὸ ἔθνος ἡμῶν ὑστερεῖ λίαν τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν, ὡς εἰς πολλὰ ἄλλα, οὕτω καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἥτις ἐκεῖ μὲν θεμελιούται ἐπὶ ἀσφαλῶν καὶ ἠκριβομένων παιδαγωγικῶν βάσεων, ἐδῶ δὲ παρ' ἡμῖν ρυθμίζεται κατὰ τὸ δοκοῦν πρῶτον μὲν τῶν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι διευθυνόντων τὰ τῆς παιδείας, εἶτα δὲ ἐν ἄλλοις τόποις κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκάστῳ. Αὐτὸ δηλαδὴ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τοῦ ἐν Ἑλλάδι ὑπουργείου τῆς Παιδείας μάλιστα ἐπὶ τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως πᾶν πεπαλαιωμένον καὶ ἐῶλον, καὶ ὀλιγίστας παιδαγωγικὰς ἀρχὰς ἀκολουθοῦν, ὡς ἐγὼ νομίζω, ρίπτεται πολλάκις ἔρμαιον εἰς ἀδεξίους χεῖρας καὶ κεφαλὰς καὶ μείζονα παρέχει τὴν βλάβην ἢ τὴν ὠφέλειαν. Καὶ λέγων ταῦτα αἰτῶ συγγνώμην παρ' ὑμῶν, διδασκάλων ἀμφοτέρων, εἴτι κατὰ τῆς ὑμετέρας συντεχνίας ἐλάλησα.—Δ. Οὐδόλως, ἀλλὰ καὶ χάριν θὰ σοὶ ὀφειλωμεν οὐκ ὀλίγην, ἂν ἐνίστε διαφωτίξης ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας σίτουδῆποτε μαθήματος, ἐξ οὗπερ ὁ μὲν Καλλιμάχος οὕτως ἰτελεσφορότερον δύναται νὰ ἐκτελῇ τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ

εἰ καὶ πρὸ πολλοῦ ἀπεξεδυσάμην τὸ διδασκαλικὸν τριβῶ-
νιον, ἀλλαμὴν ὑποθήκην τινὰ ὄχι ἐπιβλαβῆ θὰ ἠδυνάμην
νὰ παρέχω εἰς τὸν τυχόντα ἐκ τῶν φίλων μοι διδασκάλων
ἐπὶ διδακτικῷ τινος ζητήματος, ἢ τί λέγεις σὺ, ὦ Καλλι-
μαχε;—Κ. Ἐγὼ καὶ προβαίνω συνωδᾶ πᾶσι τούτοις εἰς
τὸ νὰ παρακαλέσω τὸν κλεινὸν ἡμῶν φίλον, ὅπως ἀφήσαν-
τες κατὰ μέρος τὸ δευτερεῖον περὶ πατρίδος ζήτημα, συν-
διαλεχθῶμεν περὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας
ἐν τοῖς σχολείοις. Οὐδὲ δύναται ὁ σοφὸς ἡμῶν φίλος νὰ ἀρ-
νηθῆ ἡμῖν εἴτι αἱ πολλαὶ καὶ ἐμβριθεῖς αὐτοῦ μελέται ἐπὶ
τοῦ ζητήματος δύνανται προχείρως νὰ παρόσχωσιν.—
Θ. Ξενίζων ὑμᾶς ὑπὸ τὸ ἐμὸν μέλαθρον οὐδὲ ἐπιτρέπεται
νὰ ἀντιστῶ εἰς τὴν ὑμετέραν ἐπιθυμίαν, ἔστωσαν δὲ ἡμῖν
ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τσαῦτα, ὅσα ἡ ῥύμη τοῦ λόγου
ἐκ τῆς ἐμῆς μνήμης νὰ ἀντλήσῃ δύναται.

Τῆς μὲν Πολιτικῆς Γεωγραφίας κυριώτερος σκοπὸς εἶναι
ἡ γνῶσις τοῦ ἀνθρώπου ἐν τόπῳ, ἡ δὲ Παγκόσμιος Ἱστορία
ἀντικείμενον ἔχει τὸν ἀνθρώπον ἐν χρόνῳ. Ἄλλ' ἡ Ἱστορία
δὲν εἶναι ἀσκοπὸς συσπῶρεσις τυχαίων καὶ ἀπλῶς μόνον
διαδεχομένων ἀλλήλας πράξεων καὶ συμβαμάτων, ἀλλ' εἶ-
ναι τις ὑπὸ πνεύματος καὶ ζωῆς διαπνεομένη ἀποκάλυψις
τῶν αἰωνίων καὶ ἀναλλοιώτων νόμων, καθ' οὓς ἡ θεία πρό-
νοια διευθύνει τὸ ἀνθρώπινον γένος. Δὲν εἶναι νεκρὸν τι, ἀ-
παξ διὰ πικρὸς τετελεσμένον πρᾶγμα, ἀλλ' εἶναι ζωὴ πνευ-
ματικὴ ἐν ἐνδεδεχεῖ κινήσει νοουμένη· καθότι παρουσιάζου-
σα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τὰ γεγονότα ἐκάστης ἐποχῆς
καὶ τὰ ἠθικὰ ἐλατήρια τούτων, μᾶς κάμνει νὰ βλέπωμεν ὡς
ἐντὸς κροτέου ἡμᾶς αὐτοὺς, τὸν ἡμέτερον βίον, τὰς ἡμε-
τέρας ὁρμὰς, θελήσεις καὶ πράξεις, καθ' ἃ ἡ ζωὴ ἡμῶν
φαίνεται καθ' ἑαυτὴν οὐδὲν ἄλλο οὔσα ἢ ἀπλῆ συνέχεια καὶ ἐ-
πανάληψις τῆς παρωχημένης ἐκείνης ζωῆς. Ἡ Ἱστορία εἶναι
λαμπάς, ἣτις πᾶσιν σχέσιν τοῦ πολιτικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ
ἠθικοῦ ἡμῶν βίου διαφωτίζει, εἶναι ἡ κλεῖς τοῦ παρελθόν-

τος, παρόντος και μέλλοντος, είναι ρητορικωτάτη διδασκαλος, ήτις μετά μεγάλης φωνής κηρύττει εις όλον τον κόσμον. « Η δικαιοσύνη και φρόνησις ανυψοῖ λαόν τινα, τὰ δὲ ἀμαρτήματα εἶνε ὁ ὄλεθρος τῶν ἀνθρώπων. » Ἡ Παγκόσμιος Ἱστορία εἶναι ἀδελφὴ τῆς θρησκείας, εἶναι δάκτυλος Θεοῦ, ὅστις δεικνύει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ μόνον ἀναγκαῖον, εἶναι ἡ συνείδησις τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι ὡς λέγει ὁ ποιητὴς « ἡ παγκόσμιος κρίσις. »

Ἡ διδασκαλία ἄρα τῆς Ἱστορίας και ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολείῳ και ἐν αὐτῷ τῷ Γυμνασίῳ ὀφείλει νὰ ἔχη ὡς κύριον σκοπὸν τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἐκ τοῦ πνευματικοῦ βίου τῶν λαῶν προκαλουμένην, ὡστε οὐδόλως πρέπει νὰ ἐπαναπαύηται εἰς τὴν ἀπλὴν μετάδοσιν τῶν ἐξωτερικῶν μόνον πράξεων, ἀλλ' ἐξετάζουσα τὰς αἰτίας και τὰ ἀποτελέσματα τῶν πράξεων, νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ παιδὸς μόρφωσιν, φωτίζουσα πρῶτον τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ἐξευγενίζουσα δεῦτερον τὸ αἶσθημα, και τρίτον ἰσχυροποιούσα τὴν θέλησίν του. Καὶ πρῶτον μὲν ὀφείλει νὰ διαφωτίξῃ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, οὐδόλως μὲν παραμορφούσα τὴν ἀλήθειαν, ὑποδεικνύουσα δὲ τὰ κεκρυμμένα πολλάκις ἐλατῆρια τῶν πράξεων, και ἐξετάζουσα ἀκριβῶς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, θέτουσα τὰ πάντα καθαρὰ πρὸ τῶν ἐφθασμῶν τοῦ μαθητοῦ, και ζωηρῶς διαγράφουσα ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς και τὸν τῆς κακίας. Ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ τὸ πνεῦμα θὰ ὁμιλῇ πρὸς τὸ πνεῦμα, αἱ ἰδέαι θὰ γεννῶσιν ἰδέας, μεγάλαι και ἀγαθαὶ σκέψεις μεγάλων και ἀγαθῶν ἀνδρῶν θὰ παρακινῶσιν εἰς παρομοίας μελέτας. Ὅφείλει δεῦτερον νὰ ἐξευγενίξῃ τὸ αἶσθημα· τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον και τὸ ἠθικὸν κάλλος ἀνάγκη οἱ παῖδες νὰ μάθωσι πρῶτῳ νὰ ἀγαπῶσιν ἀπὸ καρδίας, τὸ δὲ φαῦλον ἱκανῶς νὰ μισῶσι· τὸ αἶσθημα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας και τοῦ δικαίου, ὁ ἐνθουσιασμός ὑπὲρ τοῦ ὑψηλοῦ και μεγάλου ὀφείλουσι διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας νὰ διεγείρωνται

καὶ ἡ πίστις εἰς τὴν πρόοδον καὶ ἐπὶ τέλος νίκην τῆς ἀληθείας νὰ ἰσχυροποιηταί· ἀλλὰ τὸ αἶσθημα ὄλων τῶν αἰσθημάτων εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὴν ἀλήθειαν, πρὸς τὴν πατρίδα· τὴν ἀγάπην λοιπὸν ταύτην πολλαχῶς καὶ ἐξαιρέτως ὀφείλει νὰ ἀναπτύσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ παιδὸς ὁ διδάσκαλος. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας τρίτον ὀφείλει τὴν θέλησιν νὰ ἰσχυροποιῇ. Τὰ αἰσθήματα ὀφείλουσιν ὄχι μόνον ὡς διεγέρσεις τῆς ψυχῆς νὰ παραμένωσιν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἀφορμαὶ πρὸς τὴν πράξιν νὰ καθίστανται. Ἐκ τῶν παραδειγμάτων εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως, ἐνδοτικῆς πίστεως, ἀδιασείστου ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀπλῆς χρησιμότητος καὶ χριστιανικοῦ θάρρους ἡ νεανίσκος ἡμῶν ὀφείλει τοσοῦτον νὰ θερμαίνεται, ὥστε νὰ ὀργᾷ ἀμέσως πρὸς ἀπομίμησιν. Τὸ βλέμμα τοῦ νεαροῦ ἡμῶν ἀκροατοῦ πρέπει ἐν ἀγίᾳ ἀγανακτῆσαι νὰ σπινθηροβολῇ, καὶ ἡ πυγμὴ αὐτοῦ νὰ σφαιροῦται, ὄχι μόνον ὅταν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ βλέπῃ τὴν ἀλήθειαν διαψευδομένην, καὶ τὴν ἀγνότητα καταδιωχομένην, τὴν ἀρετὴν παραγνωριζομένην καὶ τὴν ἐλευθερίαν ὑποδουλουμένην, ἀλλὰ καὶ ὅταν ταῦτα ἐμπράκτως συμβαίνωσι περὶ αὐτὸν εἴτε ἐν τῇ σχολῇ μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του, εἴτε ἔξω αὐτῆς μεταξὺ τῶν οἰκείων καὶ φίλων.

Ἡ Ἱστορία ὀφείλει νὰ κρατύνῃ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος οὐδόπως ὀφείλει νὰ ᾔηται τετριμμένον νόμισμα, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἔχῃ τὸν ὠρισμένον τύπον, ὁ τύπος δὲ οὗτος εἶναι ὁ χαρακτῆρ του, αἱ προσωπικαὶ αὐτοῦ προαιρέσεις. Εἶναι τὸ κάλλιστον κατόρθωμα τῆς διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας τὸ νὰ κάμνῃ τὸν μαθητὴν νὰ ἀνακληματοῦτο, μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ νὰ περιελίσσεται πρὸς τοὺς λαμπροὺς καὶ μεγάλους χαρακτῆρας τῆς ἀνθρωπότητος, τοὺς ἰσχυροῦς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἀποτετυπωμένους. Εἶναι τὸ ὕψιστον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ταύτῃ τὸ νὰ ἀφίηῃ ὁ μαθητῆς τὴν δύναμιν ἐξεχουσῶν φύσεων, αἵτινες δι' ἰσχυρᾶς χειρὸς ἔχουσιν ὀρίξει τὸν τύπον ὀλοκλήρου ἐποχῆς, νὰ ἐπικλύξῃ ἑαυτόν. Τὸ

θάρρος γενναῖα θάρρος λέγει ὁ Πλάτων. Ἐν τῇ ἡμέτέρᾳ μάλιστα ἐποχῇ, καθ' ἣν ὁ παγετώδης ὕλισμός καὶ ἡ γιγάντιος φιλαυτία ἀπειλεῖ νὰ διαρρήξῃ πάντα ἠθικὸν δεσμὸν τῆς κοινωνίας, ἔχομεν ἀνάγκην ἰσχυρῶν χαρακτήρων, καὶ εἰς ἡμᾶς σήμερον πολὺ περισσότερον ἀρμόζει ὅ,τι πρὸ ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἔγραφεν ὁ σιδηροῦς ἀνὴρ, ὁ Frid. von Stein ἐν τῇ ἐξορίᾳ αὐτοῦ. » Ἐν τῇ ἐποχῇ, ἐν ἣ ζῶμεν, οἱ νέοι ὅλοι εἶναι κεκλημένοι εἰς μεγάλας δοκιμασίας καὶ θυσίας, εἰς ἰσχυρὰς θαρρραλεότητας. Ὀφείλει λοιπὸν τις νὰ κρατῆ τὸν χαρακτήρα αὐτῶν διὰ μεγάλων παραδειγμάτων τῆς Ἱστορίας. » — K. Καὶ κατὰ τίνα ἄρα γε τρόπον κατορθοῦται ὁ τριπλοῦς οὗτος σκοπὸς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἱστορίας; —

Θ. Ἴνα κατορθωθῇ ὁ τριπλοῦς σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας, πρέπει νὰ πληρῶνται ὅροι τινὲς οἱ ἑξῆς. Πρῶτον καὶ κυριώτατον ὑπάρχει ἀνάγκη διδασκάλου, ὅστις ἀκριβῆς ὢν γνώστης τῆς Ἱστορίας νὰ ἔχῃ πνεῦμα νεαρόν, νὰ ἦναι ἐνάρετος καὶ νὰ γνωρίζῃ τὸ Ἱστορικὸν μάθημα διὰ τὸν ἐσωτερικὸν ἀνθρώπου τελεσφόρον νὰ καθιστᾷ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπιτυγχάνεται, ὅταν μετὰ πίστεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ μεταδίδεται εἰς τὴν καρδίαν τοῦ μαθητοῦ ἡ ἐκάστοτε ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἐπιπολάζουσα ἠθικὴ ἰδέα. Διδάσκαλος, ὅστις διὰ τὸ μέγα κοσμοῖστορικὸν δράμα οὐδεμίαν ἔχει ἐννοιαν, διὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διευθύνσει τῶν λαῶν οὐδὲν ὄμμα, διὰ τὸ πεπρωμένον τῆς ἀνθρωπότητος οὐδεμίαν ἰδέαν, διὰ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον οὐδένα ἐνθουσιασμόν, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐρμηνευτῆς κειμένου καὶ ἀκρατῆς ἀποστηθισμάτων, οὐδέποτε ὅμως οὐδαμῶς ὡς διδάσκαλος Ἱστορίας. « Ἡ καρδία κάμνει τὸν διδάσκαλον » λέγει σοφόν τι λόγιον, καὶ ὁ ἔρωσ ἐνταῦθα ἀξίζει πολὺ περισσότερον παρὰ ἡ πλουσιωτάτη μάθησις. » Ἡ Ἱστορία, λέγει ὁ Herbart εἶναι ἡ διδάσκαλος τῆς ἀνθρωπότητος· ἂν δὲν ἦναι τοιαύτη, ὑπαίτισι τούτου εἰσὶν οἱ νεαροὶ διδάσκαλοι ἁπλῶν Ἱστορικῶν μαθημάτων. Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης

Κ. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ἤδη ὅτι ὑπάρχει τοιοῦτος διδάσκαλος, οἷον ἐθέσαμεν ἀνωτέρω ἐν τῷ ὀρισμῷ, ὁποῖός τις ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον θὰ ἦναι ὁ τρόπος, καθ' ὃν ὀφείλει νὰ παραδίδῃ τὴν Ἱστορίαν;—**Θ.** Τοῦθ' ὅπερ ἐρωτᾶς εἶναι ἡ δευτέρα σπουδαία ἀπαίτησις ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἱστορίας καὶ εἶναι ἡ ἐξῆς. Ἡ Ἱστορία δὲν πρέπει νὰ ἐρμηνεύηται ἐκ βιβλίου τινός, ἀλλὰ νὰ παραδίδηται διηγηματικῶς. Ἀλλὰ τὸ καλῶς διηγεῖσθαι δὲν εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα· ἐξαρτᾶται ἐκ πολλῶν συνθηκῶν, ὧν τὸ ἄθροισμα εὐρίσκεται παρά τοῖς τὰ μάλα εὐφυέσιν, ὑπὸ ὠρίμου ἐμπειρίας καὶ πολλῶν πρακτικῶν δῶρων κεκοσμημένοις διδασκάλοις· αἱ κυριώτεραι δὲ τῶν συνθηκῶν τούτων εἶναι αἱ ἐξῆς, εἰς ἃς ἀπάσας ὀφείλει νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν του ὁ νεαρὸς διδάσκαλος. Ἡ Ἱστορικὴ δηλαδή διήγησις ὀφείλει νὰ ἦναι ἐλευθέρα καὶ ρέουσα, καθαρὰ καὶ ἐξηγητικὴ, ὁμαλὴ καὶ ἀπλῆ, θερμὴ καὶ ἀληθοῦς καὶ πρὸ πάντων αἰσθητοποιητικὴ.—**Κ.** Περὶ ὧν ἀπάντων θὰ ἐχῆς τὴν ἀγαθότητα νὰ φωτίσης ἡμᾶς ἔστω καὶ δι' ὀλίγων.

Θ. Πρῶτον ἡ ἀπαγγελία ὀφείλει νὰ ἦναι ἐλευθέρα καὶ ρέουσα. Ἐνθα ὁ διδάσκαλος ἐνεκεν ἐλλείψεως ἱστορικῶν γνώσεων ἢ τῆς καταλλήλου ἐπιτηδεϊότητος, ἢ ὀλονὲν προσκόπτει εἰς τὴν διήγησιν, ἢ ἀναγκάζεται νὰ ὑπαναγινώσκῃ ἐκ τινος βιβλίου, ἐκεῖ ἐλλεῖπει τὸ νεαρὸν καὶ τέλειον τῆς παραστάσεως καὶ ἐπομένως ἡ εὐλογία τῆς διδασκαλίας. Πᾶν ὅ,τι κεῖται ἐν τῷ βιβλίῳ εἶναι λέξεις, πᾶν δὲ ὅ,τι ὁ διδάσκαλος ἐλευθέρως διηγεῖται, εἶναι ζῶν, ἔχει καὶ παρέχει εἰς τοὺς ἄλλους ζῶν. Μία καλὴ διήγησις προαπαιτεῖ ἐξ ἅπαντος ἐπιμελῆ τινὴ γραπτὴν προπαρασκευὴν καὶ (τοῦλάχιστον κατ' ἀρχάς) ἀκριβῆ, καθαρὰν ἀπομνημόνευσιν. Ὅστις ἐκ τῶν διδασκάλων λησμονεῖ τοῦτο, θέλει κατόπιν μὲ μεγάλην θλάβην τῶν παιδῶν πειραθῆ, ὅτι ἡ ἀπαγγελία του εἶναι ἢ μετὰ δυσκολίας βατταρίζουσα, ἢ ξηρὰ ἐξ ἀπορίας, ἢ φρασεολογικὴν πληθώραν ἔχουσα, διότι κατὰ τὸν σοφὸν «Ἐνθα ἐλλείπουσι στοχασμοί, ἐκεῖ ἐν

καταλλήλω περιστάσει εισέρχεται μία ἢ περισσότεραι λέξεις, ἵνα πληρώσωσι τὸ κεχρηθὸς τοῦ ρυθμοῦ». Δευτέρα ἀπαίτησις εἶναι ἡ ἐξῆς: Διηγοῦ καθαρῶς καὶ σαφῶς. Οἱ παῖδες ὀφείλουσιν ἐκάστην λέξιν καὶ φράσιν τοῦ διδασκάλου ἀκριβοῶς νὰ κατανοῶσι. Ἐὰς ἀποφεύγονται αἱ λέξεις, αἵτινες διὰ τοὺς παῖδας οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ κενοὶ ἤχοι· ὅταν δὲ παρουσιάζωνται ἐκφράσεις, τὰς ὁποίας τὸ παιδίον δὲν ἐννοεῖ ἀμέσως (ἐπανάστασις, Φεουδαλικὴ δυναστεία, τὸ τῆς πολιτείας σύνταγμα, ἡπειρωτικὸς ἀποκλεισμός κτλ.), τότε ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ πράττη τὸ ἐφ' ἑαυτόν, ὅπως διὰ τοῦ συνειρμοῦ τοῦ λόγου καὶ δι' ἀπλοῦ τρόπου κάμῃ αὐτὰς ἀκριβοῶς γνωστάς εἰς τὸν παῖδα. Ἡ ἀπαίτησις τῆς καθαρότητος ἀναφέρεται ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀκριβοῆ κατανόησιν τοῦ ἱστορήματος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ὀρθὸν τόνισμὸν, τοῦ ὅ· ὅπερ ἐξαρτᾶται πολὺ ἐκ τῆς λογικῆς καὶ φυσικῆς κατατάξεως τῆς ὕλης. Κυβιστηδὸν συμπύξεις τῶν συλλογισμῶν, ἐπιδεικτικαὶ ὀδηγηγορίαι, εὐσεβιστικαὶ φλυαρίαι οὐδόλως χρησιμεύουσι διὰ τοὺς παῖδας, τῶν ὁποίων τὰ διανοήματα ὀφείλουσι διὰ τῆς Ἱστορίας νὰ καθαρῶσι καὶ φωτισθῶσι, καὶ τῶν ὁπίων τὸ πνεῦμα διὰ πρακτικῆς Λογικῆς ὀφείλει νὰ μορφωθῇ. «Ἡ μεγίστη σαφήνεια ὑπῆρξε δι' ἐμὲ τὸ μέγιστον κάλλος» λέγει ὁ Lessing,

Πρὸς τὴν σαφήνειαν μεγάλως συγγενεῦει ἡ ἀπλότης τῆς παραστάσεως. Συνεστραμμένα συντάξεις, συμπεπλεγμένα καὶ δυσνόητοι φρασεολογίαι, ἐπιτετηθευμένα ἐρμηνεῖται μεγάλην δυσκολίαν παρεμβάλλουσιν εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἔργου. Ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ διδῇ εἰς τὴν ἐκφράσιν αὐτοῦ περιεσταλμένον καὶ στρογγύλον τύπον, ἢ γλῶσσα αὐτοῦ νὰ ἦναι νεαρά μὲν καὶ πλήρης διανοημάτων, ἀλλ' ἡσυχος καὶ ἀπλῆ, νὰ μεταχειρίζηται μᾶλλον τὸν κατὰ τοὺς Γραμματικὸς εἰρῶμενον λόγον, παρὰ τὰς μεγάλας καὶ σχοινοστεινεῖς περιόδους.

Ἄλλ' ἡ μεγάλη ἀπλότης τῆς ἐκφράσεως δὲν πρέπει νὰ φερῇ τὴν ἐκλυσιν ἐκείνην τοῦ λόγου, ἀφ' ἧς λείπει πᾶν ἔχνος σπου-

δαιότητος, ἀπ' ἐνκντίας ὁ τύπος τοῦ ἱστορικῶς σπουδαίου πρέπει νὰ ἐπιφρίνηται ἐπὶ τῆς γλώσσης τοῦ διδασκάλου.

Μετὰ τῆς ὁμαλῆς ἀπλότητος καὶ τῆς διαφανοῦς καθαρότητος τοῦ λόγου συνδέεται πάνυ καλῶς ἡ θερμότης τῆς παρυστάσεως, ἥ τις οὐδαμῶς ἄλλως ἐπιτυγχάνεται, εἰμὴ διὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τοῦ πράγματος. Ἐνυπάρχει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ διδασκάλου ἀληθῆς ἐνθουσιασμός διὰ τὸ καλὸν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν; τότε ὁ ἐνθουσιασμός οὗτος ἐκδηλοῦται κυρίως διὰ τοῦ λόγου, καὶ διὰ τοῦ λόγου ἐπίσης μεταδίδεται εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν παῖδας. Ἄλλ' ἐν τῇ ζωηρᾷ ταύτῃ παραστάσει πρέπει πάντοτε νὰ διαφαινηται ἡ ἀλήθεια· διότι διὰ μεμηχανημένης περιπαθείας, διὰ παθητικῶν φράσεων καὶ διὰ φαιδρῶν χειρονομιῶν οὐδὲν κατορθοῦται ἀπεναντίας τὸ ἐξωτερικὸν φαινόμενον ἀνευ ἐσωτερικῆς ἀληθείας διχπράττει πάντοτε τὸ ἐνκντίνον ἐκείνου, ὅπερ θέλει τις νὰ κατορθώσῃ. Ἀληθῶς κατὰ τὸν σοφὸν «οὐδέποτε κάμνει τις τινα ὀλιγώτερον πατριώτην, παρ' ὅταν παρέχῃ τὴν εἰκασίαν, ὅτι παραπολὺ ἐπιθυμεῖ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν πατριώτην· οὐδέποτε ἀσφαλέςτερον καταστρέφει τὴν εὐσεβειαν, παρ' ὅταν προσπαθεῖ διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ νὰ φαίνεται ἐνώπιον τῶν ἄλλων λίαν εὐσεβής». Ἡ πείρα μᾶς διδάσκει, ὅτι εἰς πολλὰ σχολεῖα ὑπάρχει μὲν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ μαθητοῦ ἡ καθαρότης τῶν ἐννοιῶν, ἡ ἀκολουθία τῶν συλλογισμῶν καὶ ἡ σταθερότης τῶν ἀποκτηθεισῶν γνώσεων, λείπει ὅμως ἀπ' αὐτῶν ἡ ἐξέγερσις τῆς ψυχῆς, ὁ ἐνθουσιασμός ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ. Τοῦτο δύναται νὰ προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι μεταχειρίζομεθα κατὰ κόρον τὸ ἠθικὸν στοιχεῖον ἐν ταῖς ἐκφράσεσιν ἡμῶν, ἐνῶ ὀφείλομεν μᾶλλον νὰ ἀφίνωμεν τοῦτο ἀνεπαισθήτως νὰ ἐπενεργῇ ἐπὶ τῶν παίδων διὰ τῆς ὁμαλῆς καὶ φυσικῆς παραστάσεως καὶ διὰ μετρίας καὶ λελογισμένης τινὸς ζωηρότητος ἐν αὐτῇ. *Ἡ καρδία δὲν πρέπει νὰ διεξέρχεται διὰ τῆς κεφαλῆς,

ἀλλ' ἡ κεφαλὴ ὀφείλει νὰ ᾔνοι κυρία τῆς καρδίας». Τὸ σοφὸν τοῦτο λόγιον παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλησιν, τοῖς ἐπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος λίαν θερμοῖς ἐν ταῖς ἐκφράσεσιν ἡμῶν, ἀνάγκη νὰ ἔχη τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ. κ.τ.λ.

(Συνέχεια ἴδ. σελ. 356.)

Περὶ βρίζης, κριθῆς, βρώμης κτ.λ.

Ἡ βρίζα (σῆκαλη) μετὰ τὸν σίτον εἶναι ὁ σημαντικώτερος τῶν δημητριακῶν καρπῶν τῶν μερῶν μας. Ἡ καλὰμη του προσφέρει εἰς τὰ κτήνη μίαν τῶν καλητέρων χλωρῶν φορβῶν (βοσκῶν), στρωμνὴν ἐξαιρετοῦν, καὶ χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν τῶν πλειοτέρων ἀχυροπλέκτων ἔργων (π. χ. πῖλων ψαθίνων κτλ.). Οἱ κόκκοι τῆς εἶναι διὰ τὰ κατοικίδια πτηνὰ ἀξιολογος τροφή. Γενόμενοι δ' ἄλευρον προσφέρουσιν ἄρτον δικαίως ἐκτιμώμενον διὰ τὴν εὐχάριστον γεῦσίν του καὶ διὰ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ νὰ μένη ἐπὶ πολὺ νωπός. Ἡ βρίζα δὲν φοβεῖται τὰ δριμύτατα φύχη, καὶ ἄλλα τὰ ἐδάφη εἶνε κατὰλληλα δι' αὐτήν, ἀρκεῖ μόνον νὰ ᾔνοι καθαρὰ, καλῶς ἀραιωμένα, καὶ νὰ ᾔνε κάθυγρα. Ἐπιδίδει ἐν τούτοις κάλλιον εἰς τὰς ἐλαφρὰς παρὰ εἰς τὰς δυνατὰς καὶ ἀργιλώδεις γαίας. Ἡ βρίζα σπείρεται κατὰ τὸ φθινόπωρον πρὸ τοῦ σίτου, καὶ ὅσω τὸ κλίμα εἶνε ψυχρότερον, τόσω πρωϊμώτερον πρέπει νὰ καταβάλλωνται τὰ σπέρματα αὐτῆς εἰς τὴν γῆν. Θερίζεται δὲ περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου. Ὑπάρ-

Δημοσία Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης

χουσιν ὅμως καὶ διάφορα εἶδη βρίζης, τὰ ὁποῖα, ὡς καὶ τὰ τοῦ σίτου, σπείρονται ἐν καιρῷ τοῦ ἔαρος.

Μετὰ τὸν σίτον καὶ τὴν βρίζαν τὸ σημαντικώτερον τῶν σιτηρῶν εἶνε ἡ κριθή. Οἱ κόκκοι αὐτοῦ εἶναι ἐξαιρετος τροφή διὰ τὰ κατοικίδια ζῶα. Μειγμένη μὲ τὸν σίτον ἢ τὴν βρίζαν προσφέρει ἀρκούντως καλὸν ἄρτον, ἀλλὰ μεταχειρίζονται αὐτὴν περισσότερον χονδροαλεσμένην πρὸς παρασκευὴν τοῦ ζύθου ἢ πρὸς ἀποστάλαξιν. Τὸ ἄχυρόν της ἐκτιμάται πρὸ πάντων ὡς ξηρὰ φορβή. Ἡ κριθή σπείρεται ἐνίοτε ἐν καιρῷ χειμῶνος, συνηθέστερον τὸ ἔαρ, ἐντὸς τριῶν μηνῶν ὠριμάζει καὶ τὴν θερίζουσι περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου. Ὅλα σχεδὸν τὰ ἐδάφη εἶνε κατάλληλα δι' αὐτὴν, ἀρκεῖ μόνον ἡ γῆ νὰ ἦνε καλῶς ἀραιωμένη.

Ἡ βρώμη χρησιμεύει ὡς τροφή τῶν κατοικιδίων ζώων. Ἀπογυμνωθεῖσα τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς καὶ χονδροαλεσθεῖσα προσφέρει τροφήν λίαν ὑγιεινὴν. Τὰ ἀφεψήματα τῆς χονδροαλεσθείσης βρώμης εἶνε χρήσιμα ὡς μαλακτικὰ φάρμακα. Ἡ βρώμη σπείρεται ἐν γένει κατὰ τὸ ἔαρ, καθὼς ἡ κριθή, καὶ θερίζεται ὀλίγον βραδύτερον αὐτῆς. Ἐπιδίδει εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς γαίας, καὶ δὲν ἔχει χρεῖαν τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας μὲ τὰ ἄλλα σιτηρά.

Ἡ μελίνη χρησιμεύει πρὸ πάντων ὡς τροφή τῶν κατοικιδίων πτηνῶν. Οἱ κόκκοι αὐτῆς μεταβληθέντες εἰς ἄλευρον δίδουσιν ἄρτον χονδροειδῆ. Ἐνίοτε καλλιεργοῦσι τὴν μελίνην, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λίπασμα. Τότε σπείρεται πυκνότερον, καὶ παραχώνουσι αὐτὴν εἰς τὴν γῆν κατὰ τὴν ἀνθησιν.

Τὸ κεγχρίον δὲν εἶνε τόσο σημαντικὸν ὡς τὰ ἄλλα σιτηρά. Οἱ κόκκοι αὐτοῦ γενόμενοι ἄλευρον, χρησιμεύουσι εἰς τὸ νὰ κάμωσι πόλτον καὶ ζυμαρικά, ἅτινα εἶνε καλὴ τροφή. Τὰ κατοικίδια πτηνὰ τρώγουσι κατὰ κόρον αὐτὸ καὶ παχύνουσι. Τὸ κεγχρίον καλλιεργεῖται καὶ ὡς φορβή.

Περὶ θερισμοῦ καὶ ἀλοητοῦ.

Ὅταν οἱ κόκκοι τοῦ σίτου ὠριμάσῃσι κόπτουσι τὰς καλάμας του, καὶ ἡ πείρα μόνον διδάσκει τὴν κατάλληλον στιγμήν διὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν, ἣτις ἐφαρμοζομένη εἰς τὰ σιτηρὰ, ὀνομάζεται ἰδίως θερισμός. Οἱ θερισταί, διὰ νὰ κόπτωσι τὰς καλάμας μεταχειρίζονται ἢ τὸ δρέπανον ἢ τὴν ἄμην (κοιν. κόσσαν). Τὸ δρέπανον εἶνε μεγάλη λεπίς ἐκ χάλυβος, πλατεῖα καὶ ὀλίγον κυρτή, προσήλωμένη ἢ ἐμπηγμένη εἰς τὸ ἄκρον μακρᾶς λαβῆς. Ὁ θεριστὴς κρατῶν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ ταύτην τὴν λαβὴν, διαβιβάζει τὴν λεπίδα μέχρι τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς, καὶ ἐνῶ ἐπαναφέρει αὐτὴν πρὸς τὰ δεξιὰ, ῥίπτει ἐπὶ τῆς γῆς, ὅ,τι ἔκοψε. Αἱ καλάμαι οὕτως εὐρίσκωνται διατεθειμέναι εἰς γραμμὰς καλουμένας δράγματα. Συνάζονται ἔπειτα εἰς μικροὺς σωροὺς ὀνομαζομένους ἀμάλας (δεμάτια). Πολλάκις τὸ δρέπανον εἶνε ἐφωδισμένον μὲ εἶδος τι πλοκοῦ ἢ ἀγρείφνης (τσουγγράνας), ἣτις συνάγει τὰ κοπτόμενα χόρτα καὶ ἀποθέτει αὐτὰ τακτικῶς ἐπὶ τῶν δρχγμάτων, τὰ ὁποῖα σχηματίζουσιν οὕτω συνεχεῖς ἀμάλας.

Ἡ ἄμη εἶνε ἐργαλεῖον σύνθετον ἐκ βραχείας λαβῆς ἀπὸ ξύλον καλῶς ἐξωμαλυσμένον, καὶ ἐκ λεπίδος μνηοειδοῦς συνήθως ὀδοντωτῆς ὡς πρίονος. Ὁ θεριστὴς κρατεῖ τὸ ἐργαλεῖον μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα, μὲ τὴν ἀριστερὰν δὲ λαμβάνει μίαν δράκκα (φοῦκταν) καλαμῶν, χωννύει τὴν λεπίδα τῆς ἄμης εἰς αὐτήν, καὶ σύρων ταύτην δυνατὰ πρὸς ἑαυτὸν, κόπτει τὰς καλάμας· τοῦτο δὲ καλεῖται πριονισμός τοῦ σίτου.

Οἱ μικροὶ σωροὶ ἢ αἱ δέσμαι τῶν σταχύων ἠνωμένων ὁμοῦ σχηματίζουσι δράγματα, τὰ ὁποῖα ὁ γεωργὸς μεταφέρει εἰς μέρος σκεπασμένον, εἰς τοὺς ζιτοβολῶνας ἢ ὑπὸ τὸ ἀμαξοσχίσιον. Ἄλλοι συνενοῦσι τὰ δράγματα εἰς μεγάλους σωροὺς καλουμένους θημωνίας, τὰς ὁποίας σχηματίζουσιν εἰς τὸ μέσον τῶν ἀγρῶν, καὶ τὰς ὁποίας προφυλάττουσιν ἀπὸ τῆς βροχῆς διὰ τινος στεγασμάτος ἐξ ἀχύρου συνισταμένου.

Διὰ τὴν χωρίσωσιν τοῦ κόκκου ἀπὸ τῶν λεπύρων ἢ τοῦ φλοιοῦ αὐτῶν κοπανίζουσι τοὺς στάχους μὲ τὴν τυκάνην, ἔργανον συνιστάμενον ἐκ δύο ράβδων σκληροῦ ξύλου, αἵτινες εἶνε συνδεδεμένοι πρὸς ἀλλήλας διὰ λωρίων, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἑτέρα χρησιμεύει ὡς λαβή. Αὕτη ἡ ἐργασία ἀπαιτεῖ μεγάλην δύναμιν ἀπὸ μέρους τῶν ἐργατῶν. Εἰς τινὰ μέρη ὁμοίως δὲν κοπανίζουσι τοὺς στάχους, ἀλλ' ἀποσχιζοῦσιν ἢ ἀλωνίζουσιν αὐτοὺς κάμνοντες ἐν περιτρέχωσιν ἵπποι ἢ βόες ἐπὶ τῶν εἰς τὸ ὑπαίθριον συσσωρευμένων σταχυῶν εἰς ἔδαφος στερεὸν καὶ σκληρόν, τὸ ὁποῖον ὀνομάζουσιν ἀλώνιον. Τὸ κοπάνισμα γίνεται καὶ διὰ μηχανῶν, αἵτινες κουφίζουσι τοὺς γεωργοὺς εἰς τὸ ἐπίπονον τοῦτο ἔργον καὶ συγχωροῦσιν ἂν γίνεται αὕτη ἡ ἐργασία ἐν σκέπη καὶ εἰς στιγμὴν, ἣτις ἤθελε τοῖς φανῆ καταάλληλος.

Λιχιμίζουσι τὸν σῖτον, τοῦτ' ἔστι ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτοῦ τὰ λεπτὰ ἄχυρα καὶ ἀποχωρίζουσι τοὺς ἀχρήστους κόκκους ἢ τὰς μικρὰς πέτρας κινουντες ἢ σείοντες αὐτὸν εἰς εἶδος τι κανίστρου μεγάλου ἐκ λύγου κατεσκευασμένου καὶ λιχιμηρίου καλουμένου. Τοῦτο γίνεται καὶ διὰ μηχανῶν, αἵτινες ἐκτελοῦσι ταχύτερον αὐτὴν τὴν ἐργασίαν.

Ο ΠΟΙΜΕΝΟΠΑΙΣ.

Ἄββας, ὁ ἐπονομαζόμενος μέγας, βασιλεὺς τῆς Περσίας ἀποπλανηθεὶς ποτε ἐν τῷ κυνηγίῳ ἤλθεν ἐπὶ τινος ὄρους, ἐνθα ποιμενόπαις ἔβοσκε τὸ ποιμνιὸν του. Ὁ παῖς ἐκάθητο ὑπὸ τι δένδρον καὶ ἔπαιζε τὸν αὐλόν. Ἡ γλυκεῖα μελωδία τοῦ ἄσματος καὶ περιέργειά τις ἔφεραν τὸν βασιλέα πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἡ δὲ φαιδρὰ καὶ εὐφυῆς ὄψις τοῦ παιδίου ἤρρεσεν εἰς αὐτὸν παραπολύ· ἤρχισε λοιπὸν νὰ ἀποτεινῆ εἰς αὐτὸ διαφόρους ἐρωτήσεις, καὶ αἱ ταχεῖαι καὶ κατάληλοι ἀπαντήσεις τοῦ τέκνου τούτου τῆς φύσεως, ὅπερ ἄνευ

οὐδεμιᾶς διδασκαλίας εἶχεν αὐξηθῆ ἔν τῷ μέσῳ τοῦ ποι-
 μνίου του, ἔφεραν εἰς θαυμασμόν τὸν βασιλέα. Ἐν τῷ με-
 ταξῦ τούτῳ ἦλθεν ὁ Βεζίρης αὐτοῦ. «Πρόσελθε, Βεζίρη,
 εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰπέ μοι, πῶς σοὶ φαίνεται
 τὸ παιδίον τοῦτο». Πλησιάσαντος τοῦ Βεζίρου, ὁ βασιλεὺς
 προσέτεινεν ἐκ νέου τὰς ἐρωτήσεις του καὶ τὸ παιδίον ἀπήν-
 τησεν εἰς ὅλας ὡς πρότερον. Ἡ ἀφοβία αὐτοῦ, ἡ ὑγιής του
 κρίσις καὶ ἡ εὐφυής παρρησία τσοῦτον κατέελξαν τὸν βα-
 σιλέα καὶ τὸν Βεζίρη, ὥστε ὁ πρῶτος ἀπεφάσισε νὰ τὸ πα-
 ραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ νὰ τὸ βάλῃ νὰ διδασχῶ, διὰ νὰ πα-
 ρατηρήσῃ τί ἔμελλον ν' ἀποβῶσιν ὑπὸ τῆς διδασκαλίας
 διαμορφούμενα τὰ ὠραῖα ταῦτα φυσικὰ πλεονεκτήματα.

Καθὼς ἀγροτικόν τι ἄνθος, τὸ ὁποῖον ὁ κηπουρὸς ἀποσπᾷ
 ἀπὸ τὸ αὐχμηρὸν αὐτοῦ ἔδαφος, καὶ φυτεύει εἰς καλλιτέ-
 ραν καὶ παχυτέραν γῆν, ἐν βραχεῖ διαστήματι διανοίγει τὸν
 κάλυκα αὐτοῦ, καὶ ἀναλαμβάνει στίλβοντα χρώματα, οὕτω
 καὶ ὁ παῖς ἀνεπαισθήτως ἀνεπτύσσετο εἰς ἄνδρα κεκτημένον
 μεγάλας ἀρετᾶς. Ὁ βασιλεὺς ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἠνύοει αὐτὸν
 περισσότερον, τῷ ἔδωκε τὸ ὄνομα Ἀλλή-βέης καὶ ἀνεδείξεν
 αὐτὸν μέγαν θησαυροφύλακά του.

Ἐν τῷ Ἀλλή-βέης ἐκέκτητο πάσας τὰς ἀρετᾶς, αἵτινες εἶναι
 δυνατὸν νὰ συνέλθωσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἀμεμπτος κατὰ τὰ ἦθη
 αὐτοῦ, πιστὸς καὶ φρόνιμος ἐν τῷ ἀξιώματί του, ἐλευθέ-
 ριος καὶ μεγαλοπρεπής πρὸς τοὺς ξένους, εὐπροσήγορος εἰς
 ὅλους, οἵτινες ἐζήτησαν τι παρ' αὐτοῦ, καὶ ἂν καὶ ἦτο ὁ ἀγα-
 πητὸς τοῦ βασιλέως, ἐπεικίστατος καὶ λίαν ταπεινόφρων.
 Ὅ,τι ὅμως πρὸ πάντων ἀνεδείκνυεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν αὐ-
 λικῶν τῆς Περσίας ἦτο ἡ ἀφιλοχρηματία του, διότι οὐδέ-
 ποτε ἐδέχετο νὰ ἀνταμείβωσι διὰ χρημάτων τὰς ὑπηρεσίας
 του· αἱ ἀγαθοεργίαι αὐτοῦ εἶχον ὡς καθαρωτάτην πηγὴν
 τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ κίμνη καλὸν εἰς τοὺς ἀθρώπους.
 Πικρ' ὅλας ὅμως αὐτὰς τὰς ἀρετᾶς δὲν διέφυγε τὰς συκο-
 φαντίας τῶν αὐλικῶν, οἵτινες ἔδλεπον μὲ κρύφιον φθόνον

τὴν ὑψωσιν αὐτοῦ. Οὗτοι τῷ ἔσθηνον παντοειδῆς παγίδας, καὶ πρυσπέθουν νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν ὑποπτον παρὰ τῷ βασιλεῖ. Ἄλλ' ὁ Σάχης Ἀββάς ἦτο ἡγεμῶν σπανίων ιδιωμάτων ὑποψία καὶ δυσπιστία διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ψυχὴν ἦτο πολὺ μικρὰ, καὶ ὁ Ἀλλή-βέης διετέλει ἐν ὑπολήψει καὶ ἀναπαύσει, ἐρόσον ἕζη ὁ μεγάλθυμος αὐτοῦ προστάτης.

Κατὰ δυστυχίαν ὁ μέγας οὗτος βασιλεὺς ἀπέθανεν, καὶ ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν Σάχης Σεφὴ, ἐφάνη κατ' ἀρχάς ὅτι θὰ ἱκανοποιήσῃ τὰ παράπονα τῶν λαῶν αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ὑπῆρξεν ὅλως ἐναντίος τοῦ προκατόχου του, πλήρης δυσπιστίας, σκληρότητος καὶ φιλαργυρίας. Τοιοῦτον κυριάρχην ἐπερίμενον οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἀλλῆ, καὶ ἀμέσως ἐξύπνησεν ὁ κοιμώμενος φθόνος αὐτῶν. Ἀνέφερον καθ' ἐκάστην διαβολὰς κατὰ τοῦ θησαυροφύλακος, εἰς τὰς ὁποίας ὁ βασιλεὺς κατ' ἀρχάς δὲν ἔδιδε προσοχὴν, μέχρις ὅτου περίστασις τις ἐπιθυμητὴ εἰς αὐτοὺς ἐφάνη ὅτι δικαιολογεῖ τὰς κατηγορίας.

Ὁ βασιλεὺς ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ πολύτιμόν τινα ἀκινάκην, τὸν ὁποῖον εἶχε λάβει ὁ Σάχης Ἀββάς παρὰ τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Τουρκεστάν ὡς δῶρον, καὶ τὸν ὁποῖον ὑπέμνησαν εἰς αὐτὸν αὐλικοὶ τινες. Ὁ ἀκινάκης δὲν εὐρέθη, ἀν καὶ ἐν τοῖς καταλόγοις, οὓς ἀφῆκεν ὁ μέγας Ἀββάς, ἦτο σεσημειωμένος, ὥστε ἡ ὑποψία τοῦ Σάχου Σεφὴ ἐπέσεν ἐπὶ τοῦ θησαυροφύλακος, ὅτι οὗτος τὸν εἶχεν ὑπεξαιρέσει. Τοῦτο ἦτο, τὸ ὁποῖον ἐπεθύμουν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, ἐδιπλασίασαν τὰς προσβολὰς αὐτῶν καὶ παρίστανον αὐτὸν ὡς τὸν μοχθηρότατον ἀπατεῶνα. «Ὡκοδόμησε πολλὰ παλάτια πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ξένων, ἔλεγον οὗτοι, καὶ ἀλλὰ δημόσια κτίρια κατεσκευάσε μὲ μεγίστας δαπάνας. Ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν αὐλήν, ἦτο πτωχὸν παιδίον, καὶ ὅμως ἦδη κατέχει ἀμέτρητα πλοῦτη. Πόθεν θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ πολυτελῆ πράγματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἔχει πεπληρωμένην τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ἔκλεπτε τὸν βασιλικὸν θησαυρόν; Ἐτὴν αὐτὴν στιγ-

μῆν, καθ' ἣν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ τοιουτοτρόπως τὸν ἐκατηγό-
 ρουν, ὁ Ἀλλή-βέης προσῆλθεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ
 ἀμέσως οὗτος μετὰ ὀργίλου βλέμματος εἶπε πρὸς αὐτὸν
 « Ἀλλή-βέη, ἡ ἀπιστία σου ἐγνώσθη, ἀπόλεσας τὸ ἀξίωμα
 σου, καὶ σοὶ διατάττω, εἰς διάστημα δεκατεσσάρων ἡμερῶν
 νὰ δώσης λογαριασμόν ». Ὁ Ἀλλή-βέης δὲν ἐδειλίασε, διότι
 ἡ συνείδησίς του ἦτο καθαρὰ, ἐσκέφθη ὅμως, πόσον κινδυ-
 νώδης θὰ ἦτο νὰ ἀφήσῃ εἰς τοὺς ἐχθροὺς του διάστημα δε-
 κατεσσάρων ἡμερῶν, ἐν τῷ μεταξὺ πρὶν ἢ ἀποδείξῃ τὴν ἀ-
 θωότητά του. « Κύριε, εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα, ἡ ζωὴ μου
 εἶναι εἰς τὰς χεῖράς σου. Εἰμὶ ἐτοιμὸς τὰς κλεῖς τοῦ βασι-
 λικοῦ θησαυροῦ, καὶ τὰ σύμβολα τῆς στολῆς τοῦ ἀξιώμα-
 τος, ἅπερ μοι ἔχεις δώσει, σήμερον ἢ αὔριον νὰ καταθέσω
 πρὸ τοῦ σοῦ θρόνου, ἐὰν διὰ τῆς παρουσίας σου τιμῆσης
 τὸν δοῦλόν σου ».

Ἡ ἀπαίτησις αὕτη ἐφάνη λίαν ἀρεστή εἰς τὸν βασιλέα,
 τὴν παρεδέχθη καὶ ἀμέσως ἐπεσκέφθη τὴν ἄλλην ἡμέραν
 τὴν αἴθουσαν τὴν περιέχουσαν τοὺς θησαυροὺς. Τὸ πᾶν ἦτο
 εἰς πληρεστάτην τάξιν καὶ ὁ Ἀλλή-βέης διεβεβαίωσεν αὐ-
 τὸν, ὅτι ὁ Σάχης Ἀββάς εἶχε λάβῃ ἐκεῖθεν τὸν λείποντα
 ἀκινάκην, καὶ διὰ τῶν ἀδαμάντων αὐτοῦ διατάξῃ νὰ κοσμή-
 σωσιν ἄλλο τι κειμήλιον, χωρὶς ἐν ταῦτοις ν' ἀναφέρῃ τοῦτο
 ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς δὲν ἠδυνήθη ν' ἀν-
 τιτάξῃ τι εἰς αὐτά. Ἀλλ' ἡ δυσπιστία εἶναι ἀδικος, καὶ θεω-
 ρεῖ ἐκυτὴν προσβεβλημένην, ἂν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἐσφαλμέ-
 νας τῆς εἰκασίας εὐρεθῇ ἠπατημένη. Ἐσκέφθη νὰ προβάλλῃ
 πρόφασιν τινα, καὶ ἠκολούθησε τὸν θησαυροφύλακα εἰς τὴν
 οἰκίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ εὕρῃ ἐκεῖ τὰ ἀφθονα πολυτέμα πράγ-
 ματα, περὶ τῶν ὁποίων ὠμίλησαν πρὸς αὐτὸν οἱ αὐλικοὶ του.
 Πρὸς μεγίστην ὅμως ἐκπληξίν του καὶ ἐδῶ τὸ πᾶν ἦτο διά-
 φορον (ἄλλοιον). Κοινὰ ἐπιβλήματα ἐκάλυπτον τοὺς τοίχους
 τὰ δωμάτια δι' οὐδενὸς ἄλλου ἦσαν ἠντρεπισμένα παρὰ διὰ
 τῶν ἀναγκαιστέρων οἰκιακῶν ἐπίπλων καὶ αὐτὸς ὁ Σεφὴ ὤ-

φείλε νὰ στοχασθῆ (συμπεράνη), ὅτι χωρικός τις μετρίας τάξεως θὰ εἶχε κατοικίαν πολυτελεστέραν ἢ ὁ θησαυροφύλαξ τοῦ κράτους του. Ἠσχύνθη διὰ τὴν δευτέραν ταύτην ἀπάτην, καὶ ἤθελε νὰ ἀναχωρήσῃ, ὅτε αὐλικός τις ἐδείξε πρὸς αὐτὸν θύραν τινὰ πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἐξώστου, ἣτις ἦτο κεκλεισμένη δι' ἰσχυρῶν σιδηρῶν μοχλῶν. Ὁ βασιλεὺς ἦλθε πλησιέστερον καὶ ἠρώτησε τὸν Ἀλλή-βένν τί διετήρει ἐντός τόσοις ἰσχυρῶν κλειθρῶν καὶ μοχλῶν. Ὁ Ἀλλή-βένν ἐφάνη συγκεκνημένος, ἠριθρίασε πολὺ, ἐπανῆλθεν ὁμῶς εἰς ἑαυτὸν καὶ εἶπε· «Μεγαλειότατε ἐν τούτῳ τῷ δωματίῳ διαφυλίττω τὸ ἀγαπητότατον ὅπερ ἐν τῷ κόσμῳ ἔχω, τὴν ἀληθῆ μου ἰδιοκτησίαν. Πᾶν ὅ,τι ἔχεις παρατηρήσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ, ἀνήκει εἰς τὸν βασιλέα, τὸν κύριόν μου, ὅ,τι περικλείει τοῦτο τὸ δωμάτιον εἶναι ἰδικὰ μου, ἀλλ' εἶναι μυστικόν τι, σὲ παρακαλῶ, μὴ ἐπιμένης (μὴ ἀπαιτῆς) νὰ τὸ ἴδῃς.

Ὁ ἀγωνιώδης αὐτός τρόπος ἐφάνη εἰς τὸν καχύποπτον Σεφὴ ἐνδείξεις τῆς ἐνοχῆς, καὶ διέταξεν αὐτὸν μετὰ σφοδρότητος νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν.

Τὸ δωμάτιον ἠνοίχθη, καὶ εἰς τὸ ἀνοιγμα αὐτοῦ αἰφνης παρατηρήθησαν τὰ ἐξῆς: τέσσαρες λευκοὶ τοῖχοι, μία ποιμενικὴ ράβδος, εἷς αὐλός, ἐν πενιχρὸν ἐνδυμα καὶ μία ποιμενικὴ πήρα· αὐτοὶ ἦσαν οἱ θησαυροὶ, τοὺς ὁποίους οἱ σιδηροὶ οὗτοι μοχλοὶ ἔκρυπτον. Ὅλοι οἱ παρόντες ἐθαύμασαν, καὶ ὁ Σάχης Σεφὴ διὰ τρίτην φοράν εὐρέθη κατησχυμμένος, ὅτε ὁ Ἀλλή-Βένν μετὰ μεγάλης αἰδημοσύνης ὠμίλησε τιοιουτοτρόπως. «Ἰσχυρὲ βασιλεῦ, ὅτε ὁ μέγας Ἀββάς μὲ ἀπήντησεν ἐπὶ τινος ὄρους, ἐνθα ἐποίμαινον τὸ ποίμνιόν μου, ὄλος μου ὁ πλοῦτος ἦσαν ταῦτα τὰ πενιχρὰ πράγματα. Ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου διαφυλάττω αὐτὰ ὡς τὴν μόνην ἰδιοκτησίαν μου, ὡς μνημεῖον τῆς εὐτυχοῦς παιδικῆς μου ἡλικίας, καὶ ὁ μέγας ἡγεμὼν ὑπῆρξε πολὺ ἀγαπώτερος, ἢ ὥστε νὰ θελήσῃ νὰ μοῦ τὴν ἀφαιρέσῃ. Ἐλπίζω, Μεγαλειότατε, ὅτι καὶ σὺ δὲν θέλεις μοὶ τὴν ἀφαιρέσῃ, καὶ θὰ μοὶ

ἐπιτρέψῃς μετ' αὐτῆς νὰ ἐπιτρέψω εἰς τὰς εἰρηνικὰς ἐκείνας κοιλιάδας, ὅπου, εἰ καὶ πτωχός, ἤμην εὐτυχέστερος, παρὰ τώρα ἐν τῇ πλουσιότητι τῆς αὐλῆς σου».

Ὁ Ἀλλῆς ἐσιώπησε, θλαὶ δὲ οἱ περιϊστάμενοι συνεκινήθησαν μέχρι δακρύων. Ὁ βασιλεὺς ἐξέβαλε τὸ ἔνδυμά του καὶ τὸ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτοῦ (δειγμα ὑψίστης τιμῆς). Ὁ φθόνος καὶ αἰσυκοφανταὶ ἐτιμωρήθησαν μετ' αἰσχύνῃς, καὶ ὤφειλον νὰ μὴ ἐγέρθωσι πλέον. οὐδέποτε κατὰ τοῦ εὐγενοῦς τούτου. Ὁ Ἀλλῆς ἔζησεν ἐπὶ πολὺ καὶ ἀπελάμβανε τὴν ἀμοιβὴν τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ. Ἀγάπη καὶ σέβας, ἐνόσω ἔζη, δάκρυα δὲ μετὰ τὸν θάνατόν του ἦσαν οἰσιωπηλοὶ ἔπαινοι ἐπὶ τοῦ τάφου του. Ὅλοι οἱ κάταικοι τῆς πόλεως συνώδευσαν τὴν κηδεῖαν του καὶ ἀκόμη εἰς τὸ στόμα τῶν μεταγενεστέρων προσαγορεύεται ὁ εὐγενὴς καὶ ἀφιλοκερδὴς Ἀλλῆς.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Εἰς παλαιτάτην ἐποχὴν ὑπῆρξεν νεκρίας ἀνάπλευς οἰήσεως καὶ ἀπερισκεψίας. Τὴν τόλμην μου ἀναπολεῖ καὶ τὸ δυστύχημά μου σήμερον νῆτος ταπεινὴ φέρουσα τ' ὄνομα μου. Τὸ δεῦτερον καὶ τρίτον μου γράμμα ἀνίσω· χάσω, ἐπίτιμη περιάλητον θὰ σοὶ παρουσιάσω.

ΓΡΙΦΟΣ.

ΑΥΣΙΣ τοῦ μὲν αἰνίγματος «ἐφημερίς» τοῦ δὲ γρίφου «Γυναὶ-
ξί κόσμος ἡ σιγή».

Δημοσιὰ Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης